

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Karoly Kasuk

ROOTSI DEMOKRAATIDE ROLL ROOTSI IMMIGRATSIOONIPOLIITIKA
KUJUNDAMISEL AASTATEL 2010-2022

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Martin Mölder

Tartu 2025

Autorsuse deklaratsioon

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite seisukohad, ning kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Töö sõnade arv: 8943

Karoly Kasuk, 19.05.2025

Annotatsioon

Käesoleva bakalaureusetöö fookuses on Rootsi Demokraatide mõju Rootsi immigratsioonipoliitika kujundamisel aastatel 2010-2022. Töö keskne küsimus on, kas ja mil määral on Rootsi Demokraadid suutnud teiste Rootsi parlamendierakondade immigratsioonialast retoorikat mõjutada. Bakalaureusetöö teoreetiliseks aluseks on nakkusteooria, mille abil kirjeldatakse immigratsioonialaste ideede levikut Rootsi parlamendierakondade vahel ning sanitaarkordoni kontseptsioon, millest lähtudes selgitatakse kui suures ulatuses teised Rootsi parlamendierakonnad parempopulistlike Rootsi Demokraatide poliitiliste ideede levikut takistada on üritanud. Töö käigus läbiviidud analüüsi aluseks olid kaheksa Rootsi parlamendierakonna valimisprogrammid viimase nelja valimistsükli jooksul. Kvalitatiivse sisuanalüüsi alusel jagati valimisprogrammides käsitletud immigratsiooniteemad kuude kategooriasse, eesmärgiga mõista, milliste immigratsiooniteemade puhul on Rootsi Demokraatide mõju suurim olnud. Analüüsitulemuste põhjal järeldus, et Rootsi Demokraadid on ainus Rootsi parlamendierakond, kelle valimisprogrammides on immigratsiooniteemad kõigi analüüsitud nelja valimistsükli vältel järjepidevalt kesksel kohal olnud. Selgus, et alates 2014. aastast hakkas immigratsiooniteemade osakaal märgatavalt tõusma ka mitmete teiste erakondade (kõige rohkem Mõõduka Koalitsioonipartei ja Kristlike Demokraatide) valimisprogrammides. Võttes arvesse asjaolu, et mainitud kaks erakonda hakkasid aja jooksul Rootsi Demokraatidega järjest rohkem koostööd tegema, järeldub, et Rootsi Demokraadid suutsid neid oma immigratsiooniteemalise retoorikaga mingil määral “nakatada”, seega on Rootsi Demokraatidel olnud immigratsiooniteemalise retoorika kujundamisel Rootsi poliitikas oluline roll.

Abstract

This bachelor's thesis focuses on the influence of the Sweden Democrats in shaping Swedish immigration policy during years 2010-2022. The main question of the thesis is whether and to what extent the Sweden Democrats have been able to influence the immigration rhetoric of other Swedish parliamentary parties. The theoretical basis of the bachelor's thesis is the contagion theory, which describes the spread of immigration-related ideas between Swedish parliamentary parties, and the concept of cordon sanitaire, which explains the extent to which other Swedish parliamentary parties have tried to prevent the spread of the political ideas of the right-wing populist Sweden Democrats. The analysis conducted during the thesis was based on the election programs of eight Swedish parliamentary parties during the last four parliamentary elections. Based on a qualitative content analysis, the immigration issues discussed in the election programs were divided into six categories, with the aim of understanding which immigration issues the Sweden Democrats have had the greatest influence on. The analysis concluded that the Sweden Democrats are the only Swedish parliamentary party whose election programs have consistently featured immigration issues throughout all four analyzed election cycles. It turned out that since 2014 the proportion of immigration issues has also started to increase significantly in the election programs of several other parties (most notably the Moderate Coalition Party and the Christian Democrats). Taking into account the fact that the two aforementioned parties began to cooperate more and more with the Sweden Democrats over time, it implies that the Sweden Democrats were able to “infect” them to some extent with their immigration rhetoric, thus the Sweden Democrats have played an important role in shaping the immigration rhetoric in Swedish politics.

Sisukord

Sissejuhatus	6
1. Teoreetiline raamistik	9
1.1 Nakkusteooria (contagion theory)	9
1.2 Sanitaarkordon (cordon sanitaire)	10
2. Metodoloogia	13
2.1 Uurimismeetodi kirjeldus ning valiku põhjendus	13
2.2 Analüüsi läbiviimiseks kasutatavate märksõnade määratlemise protsess	14
2.3 Kasutatavad andmed	15
2.4 Andmetöötluse protseduur	16
2.5 Uurimismeetodi piirangud	17
3. Immigratsiooniteemade käsitlemine Rootsi erakondade valimisprogrammides perioodil 2010–2022	19
3.1 Rootsi immigratsioonipoliitika aastatel 2010-2022	19
3.2 Immigratsiooniteemade osakaalu muutumine Rootsi erakondade valimisprogrammides perioodil 2010–2022	21
3.3 Kuue immigratsioonikategooria käsitus erakondade valimisprogrammides	24
4. Tulemuste analüüs ning tõlgendus	38
4.1 Võrdlev sisuanalüüs erakondade vahel kuue immigratsioonikategooria lõikes	38
4.2 Rootsi Demokraatide mõju Rootsi immigratsioonipoliitika kujundamisel	45
4.3 Analüüsitulemuste laiem tähendus Euroopa immigratsioonipoliitika kontekstis	47
Kokkuvõte	48
Kasutatud allikad	50
Lisad	53
Lihtlitsents	66

Sissejuhatus

Viimastel aastakümnetel on Rootsi ühiskonnas toimunud mitmeid ulatuslikke muutusi, mille toimumisele on kaasa aidanud aja jooksul kasvanud immigratsioonivoog. Ühiskonnas toimunud muutused on omakorda mõjutanud ka riigi poliitilist maastikku. Immigratsiooniküsimused on viimastel aastakümnetel tõusnud nii Rootsi kui ka ülejäänud Euroopa ühiskondliku ning poliitilise diskursuse keskmesse, kujundades ulatuslikult erakondade poliitikat ja retoorikat. 20. sajandi lõpus oli Rootsil rahvusvahelisel poliitilisel areenil mitmekesisust soosiva ning sotsiaalselt kaasava riigi kuvand, mis paistis silma oma avatud ja liberaalse sisserändepoliitika poolest (Schierup & Ålund, 2011). Alates 2010ndate aastate keskpaigast on immigratsiooni käsitlemine poliitilisel tasandil oluliselt muutunud. Muutuste peamiseks põhjuseks oli 2015. aasta rändekriis, mille vältel võttis Rootsi ühes Saksamaa ning Austriaga vastu ühe Euroopa kõrgeima arvu asüülitaotlejaid *per capita* (Yaseen et al., 2025). See samm tõi endaga kaasa surve riigi immigratsioonipoliitika üle vaadata, sest sisserände suurenemisega kaasnenud majanduslikud ning sotsiaalsed mõjud ja avalikkuse kasvav mure immigratsiooni mõjude üle tõid riigis esile uued poliitilised prioriteedid ja retoorika. Eelmainitud sündmuste valguses on Rootsi järk-järgult oma immigratsioonipoliitikat karmistanud. Varasemalt oma liberaalse immigratsioonipoliitika poolest silma paistnud Rootsi on aja jooksul järjest enam liikunud konservatiivsema immigratsioonipoliitika suunas. Rootsi immigratsioonipoliitika karmistumine ja avaliku diskussiooni teravnemine ühiskonnas on loonud soodsa pinnase parempopulistlike erakondade, Rootsi kontekstis peamiselt Rootsi Demokraatide (Sverigedemokraterna) populaarsuse tõusuks (Kenes, 2020). Viimase kümnendi valimistulemused näitavad, et samaaegselt Rootsi immigratsioonipoliitika muutustega on Rootsi Demokraadid suutnud tõusta suuruselt teiseks jõuks Rootsi parlamendis, omades märkimisväärset mõju riigi immigratsioonipoliitika kujundamisel (Rydgren & van der Meiden, 2019). Selline areng on mõnevõrra ootamatu, arvestades, et Rootsi Demokraadid on parempopulistlik erakond, mille seisukohad on sageli immigratsioonivastased ning mis eristub oluliselt Rootsi traditsioonilisest poliitilisest konsensusest (Tomson, 2020). Uurimuse olulisus seisneb Rootsi immigratsioonipoliitika muutumise protsessi unikaalsuses ning relevantsuses Euroopa poliitilises kontekstis. Kuigi käesoleva bakalaureusetöö fookuses on peamiselt Rootsi Demokraatide roll kodumaise immigratsioonipoliitika kujundamisel, aitab töö paremini mõista sarnaste poliitiliste dünaamikate avaldumist ka teistes Euroopa riikides (nt Saksamaal).

Käesoleva bakalaureusetöö keskseks uurimisprobleemiks on Rootsi Demokraatide roll Rootsi immigratsioonipoliitika kujundamisel perioodil 2010–2022. Täpsemalt on töö eesmärgiks selgitada, kas Rootsi Demokraatide immigratsioonialased seisukohad on mõjutanud ka teiste erakondade immigratsioonialast poliitikat ning retoorikat. Rootsi Demokraatide populaarsuse kasv ühiskonnas ning nende mõjukus immigratsioonidebatis muudab teema uurimise oluliseks mitte ainult Rootsi, vaid kogu Euroopa kontekstis, sest immigratsioon on poliitiliselt tundlik ning aktuaalne teema ka teistes Euroopa riikides (näiteks Itaalias, Saksamaal, Austrias, Hollandis ning Prantsusmaal).

Bakalaureusetöö eesmärk on analüüsida ning hinnata, mil määral Rootsi Demokraadid suutsid perioodil 2010–2022 Rootsi immigratsioonipoliitikat kujundada ning kas nad on mõjutanud ka teiste Rootsi erakondade lähenemist immigratsiooniteemadele. Töö eesmärgi saavutamiseks püstitatud uurimisküsimus on järgmine: “Milline on olnud Rootsi Demokraatide (Sverigedemokraterna) roll immigratsiooniteemade kujundamisel Rootsi poliitikas aastatel 2010–2022?”.

Bakalaureusetöö teoreetiline raamistik tugineb peamiselt kahele teoreetilisele käsitlusele: nakkusteooriale (*contagion theory*) ja sanitaarkordonile (*cordon sanitaire*). Nakkusteooria abil on võimalik selgitada, kuidas poliitilised seisukohad ühelt erakonnalt teisele levivad (Van Spanje, 2010). Käesoleva bakalaureusetöö kontekstis on võimalik analüüsida, kas Rootsi Demokraadid on olnud immigratsiooniteema eestvedajateks või mitte. Sanitaarkordoni abil on võimalik selgitada, kuidas traditsiooniliste vaadetega erakonnad püüavad populistlike vaadetega erakondade mõju ning ideede levikut piirata (Davies, 1999). Käesoleva bakalaureusetöö kontekstis analüüsitakse, kas Rootsi poliitilises süsteemis on rakendatud sanitaarkordoni strateegiat eesmärgiga piirata Rootsi Demokraatide poliitilist mõju ning nende immigratsioonialaste seisukohtade levimist (Aylott & Bolin, 2015). Samuti tuginetakse töö teoreetilise raamistiku koostamisel erialakirjandusele, mis käsitleb Rootsi Demokraatide rolli Rootsi poliitilise diskursuse kujundamisel, keskendudes immigratsiooniteemadele.

Selleks, et vastata käesoleva bakalaureusetöö keskele uurimisküsimusele, kasutan kvalitatiivset sisuanalüüsi, mille fookuses on Rootsi erakondade ametlikud valimisprogrammid aastatel 2010–2022. Läbiviidav sisuanalüüs võimaldab tuvastada, kuidas immigratsiooniteemade käsitlemine erakondade valimisprogrammides viimase kaheteistkümne aasta jooksul muutunud on ning hinnata, kas Rootsi Demokraadid on olnud immigratsiooniteemade eestvedajateks Rootsi poliitikas.

Käesolev bakalaureusetöö koosneb neljast suuremast peatükist. Bakalaureusetöö esimene peatükk annab põhjaliku ülevaate töö teoreetilisest raamistikust, teine peatükk tutvustab metodoloogiat, kolmandas peatükis viiakse läbi empiiriline analüüs ning viimases peatükis analüüsitakse ning tõlgendatakse saadud tulemusi nakkusteorია ning sanitaarkordoni kontekstis, hinnates Rootsi Demokraatide mõju Rootsi immigratsioonipoliitika kujundamisel.

1. Teoreetiline raamistik

Käesolev peatükk annab ülevaate bakalaureusetöö teoreetilisest raamistikust. Bakalaureusetöö raames läbiviidava uurimuse teoreetiline raamistik tugineb nakkusteooriale (*contagion theory*), mis selgitab, kuidas poliitilised seisukohad ühelt erakonnalt teisele levivad (Van Spanje, 2010) ning sanitaarkordoni (*cordon sanitaire*) kontseptsioonile, mis viitab poliitilisele strateegiale, mille abil traditsioonilised erakonnad püüavad populistlikke erakondi poliitilisel maastikul marginaliseerida ja neid otsustusprotsessidest eemal hoida (Bogaards, 2020).

1.1 Nakkusteooria (*contagion theory*)

Käesoleva bakalaureusetöö raames läbiviidav uurimus tugineb nakkusteooriale (*contagion theory*), politoloogias kasutatavale kontseptsioonile, mis käsitleb seda, kuidas poliitilised ideed, seisukohad ning retoorikad ühelt erakonnalt teisele levivad (Van Spanje, 2010). Nakkusteooria keskmes on arusaam, et erakonnad ei tegutse isoleeritult, vaid kohandavad oma poliitilist agendat lähtudes ka teiste erakondade edust, poliitilise agenda muutustest ning avaliku arvamuse arengutest (Van Spanje & De Graaf, 2018). Nakkusteooria kohaselt tekivad poliitilise agenda muutused kui mõni esialgu poliitikas tagaplaanil olev teema, nagu aastaid tagasi immigratsioon Rootsis, satub avalikus diskussioonis suurema tähelepanu alla ning seeläbi sunnib erakondi antud teemaga tegelema (Bale et al., 2009). Nakkusteooria kohaselt ei tähenda mõne teise erakonna ideedega “nakatumine” tingimata radikaalset muutust “nakatunud” erakonna poliitilises agendas, vaid üksikute poliitiliste ideede, seisukohtade ning retoorikate üle võtmist, mida kohandatakse lähtuvalt oma erakonna poliitilisest ideoloogiast ning strateegilistest vajadustest (Green-Pedersen & Mortensen, 2010). Nakkusteooria raames on varasemalt leitud, et populistlike erakondade poliitiline edu on suutnud panna traditsioonilisemaid erakondi oma poliitilisi ideid, seisukohti ning retoorikaid kohandama, et suuta avalikkuses suuremat populaarsust kogunud populistlike erakondadega samade valijagruppide häälte pärast konkureerida (Bale, 2003). Eriti märkimisväärne on populistlike erakondade võime muuta varasemalt tabuks või ebaoluliseks peetud teemad riikide poliitilistes diskursustes aktuaalseteks. Tim Bale, Christoffer Green-Pedersen, André Krouwel, Kurt Luther ning Nick Sitter on oma 2010ndal aastal valminud uurimuses tõestanud, et mitmetes Euroopa riikides on just immigratsiooni puudutavad küsimused sellisel viisil populistlike erakondade agendadest riigi traditsiooniliste erakondade poliitilistesse agendadesse liikunud (Bale et al., 2009). Näiteks Hollandis muutsid nii Töölispartei (PvdA)

kui ka Vabaduse ja Demokraatia Rahvapartei (VVD) populistide eeskujul oma immigratsioonipoliitilist retoorikat karmimaks, eesmärgiga suuta Geert Wildersi juhitud Vabadusparteiga (PVV) valijate häälte üle konkureerida (Akkerman, de Lange & Rooduijn, 2016). Sarnased arengud leidsid aset ka Austrias, kus Austria Vabaduspartei (FPÖ) edu suutis panna peavooluerakondi (nt Austria Rahvaparteid (ÖVP)) oma immigratsiooni- ning integratsioonialast retoorikat rangemaks muutma (Heinisch & Hauser, 2016). Eelmainitud arengutest kumavad selgelt läbi nakkusteooria tunnusjooned, populistlikud parteid teevad teatud teemast ühe riigi poliitilistest prioriteetidest ning sunnivad seeläbi ülejäänud erakondi oma retoorikaid ümber kujundama (Van Spanje & De Graaf, 2018). Arvestades, et bakalaureusetöö raames läbiviidav uurimus keskendub eelkõige Rootsi poliitilisele kontekstile, on nakkusteooria rakendamine eriti asjakohane, sest alates 2010ndate aastate keskpaigast on immigratsiooni käsitlemine Rootsi poliitikas märgatavalt muutunud ning leitakse, et Rootsi Demokraatidel oli selles väga suur roll kuna nad suutsid immigratsiooniteemad üheks riigi poliitilise debati aktuaalsemaks teemaks kujundada (Rydgren & van der Meiden, 2019). Bakalaureusetöö raames läbiviidavas uurimuses analüüsitakse nakkusteooriale tuginedes, kas Rootsi Demokraadid on olnud immigratsiooniteemade eestvedajateks Rootsi poliitikas või mitte — kas erakondade valimisprogrammidest on näha, et Rootsi Demokraatide poolt esile toodud immigratsiooniteemad levisid ka teiste erakondade valimisprogrammidesse ning kas Rootsi Demokraatide eestvedamisel suurenes immigratsiooniteemade osakaal ka teiste erakondade valimisprogrammides. Erakondade valimisprogrammide põhjal läbi viidud märksõnapõhise sisuanalüüsi põhjal on võimalik hinnata, kas ning kuidas immigratsiooniteemade käsitlemine Rootsi erakondade valimisprogrammides muutunud on ja milline roll on selles Rootsi Demokraatidel.

1.2 Sanitaarkordon (cordon sanitaire)

Eelmises alapeatükis tutvustasin lähemalt nakkusteooriat, millele käesoleva bakalaureusetöö raames läbiviidav uurimus tugineb. Selleks, et nakkusteooriat võimalikult efektiivselt rakendada, on oluline arvesse võtta ka sellele vastupidist efekti - olukorda, kus populistlike erakondade ideedele reageeritakse mitte nendega kaasa minemise, vaid hoopis isoleerimisega. Seega tuleb keskenduda ka teisele olulisele kontseptsioonile, milleks on sanitaarkordon (*cordon sanitaire*). Sanitaarkordon on poliitiline strateegia, mille abil traditsioonilised erakonnad püüavad tahtlikult populistlikke erakondi poliitilisel maastikul marginaliseerida,

neid otsustusprotsessidest eemal hoida ning nende poliitilise mõju kasvu ja ideede levikut peavoolupoliitikasse takistada (Bogaards, 2020). Sanitaarkordoni rakendamine tähendab reeglina seda, et teised erakonnad keelduvad igasugusest koostööst populistlike erakondadega. See hõlmab endas seda, et ei moodustata ühist valitsuskoalitsiooni, puudub igasugune ühine seadusandlik tegevus, isoleeritud erakonna toetust ei otsita oma seadusandliku tegevuse elluviimiseks, isoleeritud erakonna seadusandlikku tegevust ei toetata, ühised meediaesinemised puuduvad ning igasugune koostöö puudub ka valimiste ajal (Damen, 2001). Sellise tegevuse idee seisneb selles, et kui teised erakonnad ei astu parempopulistlike erakondadega koalitsioonidesse ning ei toeta nende poliitilisi initsiatiive, siis ei saavuta need erakonnad riigi poliitikas legitiimsust (Valentim, 2024). Sanitaarkordoni kontseptsiooni on varasemalt suudetud edukalt rakendada mitmetes Euroopa riikides. Üks tuntuim näide sanitaarkordoni rakendamisest pärineb Belgia poliitikast, kus Vlaams Blokile kehtestatud sanitaarkordon aitas ajutiselt piirata erakonna poliitilist mõju (The Brussels Times, 2024). Siiski ei ole sanitaarkordon universaalselt tõhus, näiteks Prantsusmaal suutis Rahvusrinne (Front National) pikaajalisest poliitilisest isoleeritusest hoolimata oma toetust kasvada. Nende taktika seisnes selles, et nad kujutasid ennast poliitilise süsteemi ohvritena ning seeläbi suutsid valijaid poliitilise vastandumise abil mobiliseerida (Davies, 1999). Rootsi kontekstis on sanitaarkordon samuti rakendust leidnud, eriti Rootsi Demokraatide algusaastatel, kui nende seisukohti peeti liiga äärmuslikeks, et nendega koostööd teha. Rootsi Demokraatide suhtes rakendati sanitaarkordonit esmakordselt 2010. aastal, mil nad esimest korda Riksdagi pääsesid. Erakonnad, kes keeldusid Rootsi Demokraatidega koostööst olid Liberaalid (Liberalerna), Rootsi Keskpartei (Centerpartiet), Mõõdukas Koalitsioonipartei (Moderaterna) ning Kristlikud Demokraadid (Kristdemokraterna). Nad välistasid igasuguse koostöö Rootsi Demokraatidega, põhjendades seda sellega, et Rootsi Demokraatide seisukohad ei olevat kooskõlas Rootsi Kuningriigi demokraatlike väärtustega. Tegelikuses oli see osa sanitaarkordoni strateegiast, mille eesmärk oli Rootsi Demokraate poliitiliselt isoleerituna hoida (Aylott & Bolin, 2015). Sanitaarkordoni rakendamine Rootsi Demokraatide suhtes hakkas vaikselt leevenema juba 2018. aasta oktoobri kohalike omavalitsuste valimistel kui Rootsi Demokraadid moodustasid esmakordselt valitsuskoalitsiooni Mõõduka Koalitsioonipartei ning Kristlike Demokraatidega Staffanstorpi, Sölvesborgi, Herrljungas ja Bromöllas (Orange, 2018). 2019. aasta märtsis teatas Kristlike Demokraatide juht Ebba Busch, et nad on valmis alustama läbirääkimisi Rootsi Demokraatidega ka Riksdagis. Samal aastal andis ka Mõõduka Koalitsioonipartei juht Ulf Kristersson Rootsi Demokraatide juhatausega läbirääkimiste pidamise näol märku, et erakond kaalub Rootsi Demokraatidega

koostööd Riksdagis (Hamidi-Nia, 2019). Kristlike Demokraatide, Mõõduka Koalitsioonipartei ning Rootsi Demokraatide tärganud koostöö pani ühtlasi ohtu Stefan Löfveni teise valitsuskabineti. Kui Löfven ei oleks suutnud koalitsiooni moodustada, oleksid Sotsiaaldemokraadid suure tõenäosusega opositsiooni sattunud ning võimase koalitsiooni moodustada oleks saanud Mõõduka Koalitsioonipartei juht Ulf Kristersson (Wax, 2018). Löfven suutis 2019. aasta alguseks koalitsiooni siiski moodustada, mis osutus ühtlasi Rootsi üheks kõigi aegade nõrgemaks valitsuskoalitsiooniks, sest tegemist oli vähemusvalitsusega, mis toetus teiste Riksdagis olevate erakondade toetusele (Aylott & Bolin, 2022). Pärast 2022. aasta valimisi sõlmisid Kristlikud Demokraadid, Mõõdukas Koalitsioonipartei, Liberaalid ning Rootsi Demokraadid Tidö lepingu, mille alusel sai Ulf Kristersson moodustada vähemusvalitsuse, mis koosnes Kristlikest Demokraatidest, Mõõdukast Koalitsiooniparteist ning Liberaalidest, keda toetasid Rootsi Demokraadid. Rootsi Demokraatide jaoks oli see esimene kord ametlikult valitsuse tegemistes kaasa rääkida (Hällsten, Ruderstam & Westling, 2022). Valentin Dauri tõi oma 2024. aastal läbiviidud uuringus välja, et kui Rootsi peavooluerakonnad lõpetasid sanitaarkordoni rakendamise Rootsi Demokraatide suhtes, pidasid valijad Rootsi Demokraate üha legitiimsemaks ning demokraatiale vähem ohtlikuks erakonnaks. Samuti selgus uurungus, et kui peavooluerakonnad peaksid sanitaarkordoni taaskehtestama, siis ei muudaks see valijate suhtumist Rootsi Demokraatidesse (Daur, 2024). Eeldatavasti muutub aja jooksul Rootsi Demokraatide suhtes sanitaarkordoni rakendamine veelgi keerulisemaks, kuna nende populaarsus on hüppeliselt kasvanud ning nende poolt tõstatatud teemad (peamiselt immigratsiooniküsimused ja riigi julgeolek) on akuaalseteks muutunud ning seetõttu Rootsi avaliku diskussiooni keskmesse tõusnud (Ekström, Krzyżanowski & Johnson, 2023). Käesoleva bakalaaurusetöö kontekstis võimaldab sanitaarkordoni kontseptsioon uurida, kuidas Rootsi traditsioonilised erakonnad Rootsi Demokraatide populaarsuse tõusule reageerinud on ning hinnata, kuivõrd edukas on olnud nende katse piirata Rootsi Demokraatide poliitiliste ideede levikut.

2. Metodoloogia

Käesolev peatükk annab ülevaate bakalaureusetöö metoodikast: uurimismeetodi kirjeldusest ning valiku põhjendusest, analüüsi läbiviimiseks kasutatavate märksõnade määratlemise protsessist, töös kasutatavatest andmetest, andmetötluse protseduurist ning uurimismeetodi piirangutest. Bakalaureusetöö fookuseks on Rootsi Demokraatide (Sverigedemokraterna) roll Rootsi immigratsioonipoliitika kujundamisel perioodil 2010–2022.

2.1 Uurimismeetodi kirjeldus ning valiku põhjendus

Analüüs on koostatud kaheksa Rootsi erakonna (Rootsi Demokraadid, Rootsi Sotsiaaldemokraatlik Töölispartei, Mõõdukas Koalitsioonipartei, Vasakpartei, Rootsi Keskpartei, Kristlikud Demokraadid, Keskkonnapartei ning Liberaalid) viimase nelja valimistsükli (2010, 2014, 2018 ja 2022) valimisprogrammide põhjal. Kuna valimisprogrammides kajastuvad erakondade ametlikud seisukohad, on need sobivaks allikaks erakondade poliitilises retoorikas ja hoiakutes toimunud muutuste analüüsimiseks (Ceron, Nikolaev & Padó, 2023). Tulenevalt sellest, et bakalaureusetöö keskmes on poliitiliste ideede ning diskursuste leviku mõistmine, kasutatakse töös kvalitatiivset sisuanalüüsi, mille põhjal on võimalik uurida, kuidas ning mil määral immigratsiooni valimisprogrammides käsitletakse. Philipp Mayring on oma uurimustes välja toonud, et üks kvalitatiivse sisuanalüüsi olulisemaid samme on kodeerimisskeemi koostamine kuna kodeerimisskeem võimaldab uuritavat materjali süsteemselt struktureerida. Ta rõhutab, et analüüsitava informatsiooni kategooriatesse jaotamine, olenemata sellest, kas seda tehakse andmepõhiselt või teooriast lähtudes võimaldab luua selge raamistik, millele tuginedes on võimalik analüüsis sisalduvaid tähendusi tõlgendada. Käesoleva bakalaureusetöö raames läbiviidavas valimisprogrammide sisuanalüüsis kasutatakse deduktiivset kodeerimisskeemi. Deduktiivne kodeerimisskeem tähendab seda, et enne analüüsi läbiviimist määratletakse eelnevalt kategooriad või teoreetilised kontseptsioonid, mille põhjal andmeid analüüsima hakatakse. Erinevalt induktiivsest kodeerimisskeemist, kus andmeanalüüsis kasutatavad kategooriad kujunevad välja analüüsi käigus, tuginedes empiirilistele materjalidele, toetub deduktiivne kodeerimisskeem püstitatud uurimisküsimusele, teoreetilisele raamistikule ning teaduskirjandusele (Mayring, 2000). Deduktiivse kodeerimisskeemi kasutamine on asjakohane siis, kui töö keskne uurimisküsimus on selgelt ja konkreetselt sõnastatud ning

läbiviidava analüüsi eesmärgiks on kontrollida, kuidas teatud teoreetilised lähenemised empiirilistes materjalides kajastatud on (Elo & Kyngäs, 2008). Kuna käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on analüüsida ning hinnata, mil määral Rootsi Demokraadid on perioodil 2010-2022 suutnud Rootsi immigratsioonipoliitikat kujundada ning kas Rootsi Demokraadid on suutnud mõjutada ka teiste Rootsi erakondade lähenemist immigratsiooniteemadele, siis tundus loogilisena kasutada deduktiivset kodeerimiskeemi kuna see võimaldas erakondade valimisprogrammides esinenud immigratsiooniteemalise retoorika enne analüüsi läbiviimist eelnevalt määratletud kategooriatesse jaotada ning lihtsustas seeläbi märgatavalt kogu analüüsiprotsessi.

2.2 Analüüsi läbiviimiseks kasutatavate märksõnade määratlemise protsess

Selleks, et analüüsida immigratsioonipoliitilisi hoiakuid erakondade valimisprogrammides, tuli kõigepealt määratleda teemakohased märksõnad. Käesolevas bakalaureusetöös rakendati kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodit, mille üks olulisemaid etappe oli valimisprogrammidest immigratsiooniteemaliste märksõnade tuvastamine ning nende kuute kategooriasse (üldine immigratsioonikäsitlus, integratsioon ja assimilatsioon, institutsionaalne käsitlus, kultuurilised ja sotsiaalsed mõjud, majanduslikud aspektid ning kuritegevus ja julgeolek) jaotamine. Töös kasutatakse just neid eelnevalt mainitud kuut immigratsiooniteemaliste märksõnade kategooriat kuna sarnaseid kategooriaid on kasutatud nii varasemates paremäärmuslikku retoorikat käsitlevates analüüsides kui ka erialakirjanduses. Näiteks Ruth Wodak toob oma parempopulistlike erakondade diskursusi käsitlevas teadustöös parempopulistliku immigratsiooniteemalise retoorika põhielementidena välja kriminaliseerimise, kultuurilise ohutunde tekitamise, majanduslikule survele rõhutamise ning institutsioone läbikukkununa kujutamise (Wodak, 2015). Oma bakalaureusetöös lähtusin märksõnade kategooriatesse liigitamisel nii varasematest parempopulistlike erakondade diskursusi käsitlevatest teadustöödest kui ka analüüsis kasutatavate kaheksa erakonna valimisprogrammide immigratsiooniteemalisest retoorikast. Üldise immigratsioonikäsitluse kategooria alla liigitasin üldisemad viited immigratsioonile kui nähtusele või teemavaldkonnale. Integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria alla liigitasin kõik märksõnad, mis viitasid sisserändajate kohanemisele Rootsi ühiskonnaga. Institutsionaalse käsitluse kategooria alla liigitasin kõik märksõnad, mis viitasid immigratsiooni reguleerimisele, piirikontrollidele, immigratsioonipoliitikale ning immigratsiooniga seotud seadusandlusele. Kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria alla liigitasin rahvuslikku identiteeti ning kooseksisteerimisele

viitavad märksõnad. Majanduslike aspektide alla liigitasin märksõnad, mis viitavad immigratsiooni ning majanduse seotusele. Kuritegevuse ja julgeoleku kategooria alla liigitasin märksõnad, mis seostavad immigratsiooni kuritegevusega ning viitavad immigratsioonile kui julgeolekuohule. Selle kategooria puhul tuli eriti hoolikalt jälgida konteksti, milles sõnad esinesid kuna vastasel juhul oleksid analüüsi sattunud ka immigratsiooniga mitteseotud kuritegevust käsitlevad tekstiosad. Võimalikult mitmekülgse ning kõigi erakondade immigratsioonikäsitleusega kooskõlas olevate märksõnade nimekirja koostamiseks ei võetud aluseks ühegi konkreetse erakonna või valimistsükli valimisprogrammi, vaid analüüsiti kõigi kaheksa erakonna nelja viimase valimistsükli valimisprogramme (kokku 32 erinevat valimisprogrammi). Märksõnade nimekirja koostamise protsessi käigus töötati manuaalselt läbi kõigi kaheksa analüüsis esindatud erakonna viimase nelja valimistsükli valimisprogrammid, eesmärgiga tuvastada kõik immigratsiooniteemalised märksõnad. Iga tekstis esinenud immigratsiooniga seotud märksõna eraldati ning kategoriseeriti, lähtuvalt sõna sisulisest tähendusest ning kontekstist, milles seda valimisprogrammis kasutati. Näiteks kui tekstis esines sõna “paralleelühiskond” või “mitmekultuurilisus”, liigitasin selle “kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude” kategooriasse. Samuti selleks, et läbiviidav analüüs oleks sisuanalüüsi kvaliteedistandarditega kooskõlas ning võimalikult täpne, testiti loodud kodeerimisskeemi pilootanalüüsi käigus, mille järgselt viidi sisse viimased pisemad muudatused ning eemaldati märksõnade loetelust tekkinud duplikaadid (Schreier, 2012). Mainitud sammude tulemusena tekkis lõplik kategoriseeritud nimekiri (leitav lisade alt: Lisa 1, Lisa 2, Lisa 3, Lisa 4, Lisa 5 ning Lisa 6) immigratsiooniteemalistest märksõnadest erakondade valimisprogrammides, mida analüüsi käigus kasutati erakondade valimisprogrammide sisu struktureerimiseks. Antud lähenemine võimaldas viia läbi sisulise võrdluse erakondade immigratsioonikäsitleuste vahel, samuti jälgida teemade esinemissageduse muutumist ajas. Deduktiivse kodeerimisskeemi abil oli võimalik välja selgitada, millised immigratsiooniteemad domineerisid erakondade valimisprogrammides ning kas analüüsitaval perioodil esines muutusi rõhuasetustes.

2.3 Kasutatavad andmed

Käesoleva bakalaureusetöö empiiriline analüüs tugineb kaheksa Rootsi erakonna ametlikele valimisprogrammidele, aastatel 2010, 2014, 2018 ja 2022 ehk viimase nelja parlamendivalimiste tsükli kestel. Bakalaureusetöös keskendutakse analüüsi läbiviimiseks just nendele aastatele, sest alates 2010ndate algusest on Rootsi poliitilisel maastikul kasvanud

sisserändest ning parempopulismi esiletõusust tingituna toimunud suured muutused (Rydgren & van der Meiden, 2019). Aasta 2010 oli märkimisväärne, kuna sellel aastal pääsesid Rootsi Demokraadid esmakordselt Rootsi parlamenti, mis tagantjärele tähistab uue etapi algust Rootsi poliitikas (Tomson, 2020). 2010ndate keskel kasvas märkimisväärselt sisseränne, mille peamiseks põhjuseks oli 2015. aasta rändekriis. Sellest tingituna hakkas ajapikku muutuma nii ühiskonna suhtumine immigrandidesse kui ka erakondade immigratsiooniteemalised positsioonid (Ekman & Krzyżanowski, 2021). 2022. aastaks oli Rootsi Demokraatidest saanud parlamendi suuruselt teine erakond (Barregren, 2022). Seega on periood 2010–2022 ideaalne ajaraam, mille abil analüüsida, kuidas immigratsiooniteemad Rootsi poliitilises diskursuses muutunud on ning milline roll oli nende muutuste tekkimisel Rootsi Demokraatidel.

Bakalaureusetöös kasutati just Rootsi Demokraatide, Rootsi Sotsiaaldemokraatliku Töölispartei, Mõõduka Koalitsioonipartei, Vasakpartei, Rootsi Keskpartei, Kristlike Demokraatide, Keskkonnapartei ning Liberaalide valimisprogramme, kuna need on ainsad erakonnad, mis on olnud Rootsi parlamendis (Riksdagis) esindatud kõigi nelja uuritava valimistsükli kestel. Mainitud erakondade ametlikud valimisprogrammid pärinevad Swedish National Data Service'i koduleheküljelt. Kõik analüüsis kasutatud valimisprogramme säilitati kogu analüüsi vältel originaalkeeles ehk rootsi keeles, eesmärgiga vältida võimalikke tõlkimisest tulenevaid sisulisi erinevusi.

32 valimisprogrammi analüüsi tulemusena kujunes põhjalik empiiriline andmestik, mis võimaldas uurida, kuidas immigratsiooniteemad on erinevate erakondade valimisprogrammides esitatud, kuidas need on ajas muutunud ning kas esineb mustreid, mille põhjal on võimalik väita, et Rootsi Demokraatidel on olnud mõju Rootsi immigratsioonipoliitika kujundamisel.

2.4 Andmetöötluse protseduur

Käesoleva bakalaureusetöö keskne analüüs viidi läbi selgelt struktureeritud ning korratava protsessi abil, mille eesmärgiks oli vastata töö peamisele uurimisküsimusele. Kõigi kaheksa erakonna puhul vaadeldi nelja viimase valimistsükli valimisprogrammi (2010, 2014, 2018 ja 2022). Kõigi 32 valimisprogrammi analüüsimisel viidi läbi identne kuuetaapiline andmetöötlusprotsess.

Esimeses etapis määrati eraldi iga valimisprogrammi sõnade koguarv. Seda tuli teha selleks, et hiljem oleks võimalik hinnata immigratsiooniga seotud lausete osakaalu kogu valimisprogrammi mahust. Sõnaloendus viidi läbi kasutades programmi Microsoft Office Word ning iga valimisprogrammi sõnade arv kanti exceli tabelisse (vt Lisa 7).

Teises etapis jagati kogu tekst üksikuteks lauseteks, kasutades lauselõpumärkidena punkte, küsimärke ning hüüumärke. Tehniliselt tähendas see, et iga kord, kui tekstis esines märgistus „ „, „? “ või „! “, käsitleti seda kohana, kus algas uus lause. Ka see etapp viidi läbi kasutades programmi Microsoft Office Word (täpsemalt Wordi "Find and replace" lahendust).

Kolmas etapp tugines eelnevalt määratletud märksõnakategooriatele (vt alapeatükk 2.2). Igast valimisprogrammist otsiti üles kõik laused, mis sisaldasid vähemalt ühte määratletud märksõna. Seejärel ühendati need laused uueks terviklikuks tekstilõiguks.

Neljandas etapis loeti kokku immigratsiooniga seotud lausete sõnade koguarv. See võimaldas hinnata, mis mahus oli antud teemat konkreetses valimisprogrammis käsitletud.

Viimases etapis arvutati iga valimisprogrammi kohta välja immigratsiooniteemade osakaal kogu valimisprogrammi mahust. Selle etapi läbiviimiseks jagati eelnevas etapis saadud immigratsiooniteemaliste sõnade arv kogu programmi sõnade koguarvuga ning tulemus esitati exceli tabelisse protsendina (vt Lisa 7). Täpselt sama arvutus viidi hiljem läbi ka iga kuue kategooria kaupa eraldi. See võimaldas uurida mitte ainult immigratsiooniteemade üldist osakaalu, vaid ka seda, milliseid immigratsiooniga seotud aspekte erinevad erakonnad oma valimisprogrammides rõhutasid. Selline lähenemine andis kindla aluse erakondade retoorika võrdlemiseks ajas ning aitas hinnata, milline on olnud Rootsi Demokraatide roll immigratsiooniteemade kujundamisel Rootsi poliitikas aastatel 2010–2022.

2.5 Uurimismeetodi piirangud

Kuigi käesoleva bakalaureusetöö raames läbiviidud kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab struktureeritult hinnata erakondade immigratsioonipoliitiliste seisukohtade muutumist ajas, tuleb siiski arvestada mitmete teguritega, mis võivad tulemusi mõjutada. Esmalt märksõnadepõhine lähenemine. Kuigi selle abil on võimalik mõõta teemade osakaalu erakondade valimisprogrammides, ei võimalda see eristada retoorika alatooni. Mõni erakond

võib integratsiooni käsitleda positiivsena, samas kui mõni teine seostab seda negatiivsete arengutega ühiskonnas (nt kuritegevuse kasv). Kuna käesolev bakalaureusetöö keskendub peamiselt immigratsiooniteemade esinemise sagedusele ning kategooriatesse jaotumisele, võivad mõningad sisulised nüansid sügavamalt analüüsita jääda. Teiseks, märksõnade nimekiri koostati kõigi erakondade valimisprogrammide põhjal, immigratsiooniteemalisi termineid süstemaatiliselt kogudes. Sellise meetodi puhul ei saa välistada, et mõni märksõna võis märkamata jääda. Samuti võidakse mõningatel juhtudel ka teatud teemasid valimisprogrammides käsitleda kaudsemalt, vältides otseste immigratsiooniga seotud märksõnade kasutamist, sellised juhtumid jäid kasutatud meetodiga analüüsist välja. Kolmandaks, kogu analüüs viidi läbi rootsikeelsete originaaldokumentide alusel. Kuigi antud lähenemine tagas analüüsis kasutatud terminoloogia täpsuse, siis püsib oht, et töös võib esineda mõne märksõna või fraasi ekslikku tõlgendamist. Eriti võttes arvesse fakti, et rootsi keel ei ole töö autori emakeel. Siiski on töö autor andnud endast parima, et säilitada täpsus kogu analüüsi ulatuses, kasutades keerulisemate kohtade tõlgendamiseks sõnaraamatu abi.

3. Immigratsiooniteemade käsitlemine Rootsi erakondade valimisprogrammides perioodil 2010–2022

Käesolevas peatükis tutvustatakse lähemalt Rootsi immigratsioonipoliitikat aastatel 2010-2022, eesmärgiga tekitada parem arusaam toimunud muutuste põhjustest. Samuti viiakse läbi analüüs kaheksa Rootsi parlamendierakonna (Rootsi Demokraatide, Rootsi Sotsiaaldemokraatliku Töölispartei, Mõõduka Koalitsioonipartei, Vasakpartei, Rootsi Keskpartei, Kristlike Demokraatide, Keskkonnapartei ning Liberaalide) valimisprogrammides kajastuva immigratsiooniteemalise sisu mahu ning immigratsiooniteemade osakaalu muutuste kohta nelja viimase parlamendivalimiste tsükli vältel (2010-2022). Analüüsi fookuseks on hinnata, kui suure osa erakondade valimisprogrammide kogumahust moodustavad immigratsiooniteemad ning kuidas need kuue sisulise kategooria (üldine immigratsioonikäsitlus, integratsioon ja assimilatsioon, institutsionaalne käsitlus, kultuurilised ja sotsiaalsed mõjud, majanduslikud aspektid ning kuritegevus ja julgeolek) vahel jaotuvad. Samuti uuritakse, kuidas immigratsiooniteemade osakaal erakondade valimisprogrammides aja jooksul muutunud on.

3.1 Rootsi immigratsioonipoliitika aastatel 2010-2022

Rootsi immigratsioonipoliitika on viimastel aastakümnetel pidevas muutumises olnud, kuna Rootsi ühiskonnas on toimunud mitmeid ulatuslikke muutusi, mille toimumisele on kaasa aidanud aja jooksul kasvanud immigratsioonivoog. Ühiskonnas toimunud muutused on omakorda mõjutanud ka riigi immigratsioonipoliitikat. Ajalooliselt on Rootsil rahvusvahelisel poliitilisel areenil olnud mitmekesisust soosiva ning sotsiaalselt kaasava riigi kuvand, mis on silma paistnud just oma liberaalse immigratsioonipoliitika poolest (Schierup & Ålund, 2011). Rootsi immigratsioonipoliitikat iseloomustas tugev rahvusvaheline solidaarsus, humanitaarsed väärtused ning avatus asüülitaotlejate vastuvõtmiseks — näiteks 1990ndatel võeti vastu suur hulk Iraagi ning Bosnia põgenikke. Liberaalset immigratsioonipoliitikat säilitati ka 2015. aasta pagulaskriisi vältel, mida võib tagantjärele pidada Rootsi immigratsioonipoliitika pöördepunktiks. 2015. aasta rändekriisi jooksul võttis Rootsi vastu ligikaudu 163 000 pagulast, mis oli Saksamaa järel suurim arv pagulasi elaniku kohta kogu Euroopa Liidus (Migrationsverketi ametlik kodulehekülge). Nii suure hulga pagulaste saabumine riiki tekitas ühiskonnas laialdast debatti ning kohalikud hakkasid kahtlema, kas see

oli ikkagi õige otsus, kuna pagulashordide riiki saabumine ei näidanud vaibumise märke ning muutus kohalike omavalitsuste, sotsiaalteenustepakkujate ja riigi eluasemeturu jaoks järjest koormavamaks. Vastusena avalikkuse kasvavale murele ütles toonane peaminister Stefan Löfven esialgu, et "Minu Euroopa ei ehita müüre", aga poliitiline reaalsus sundis teda kõigest mõned kuud hiljem toetama karmima immigratsioonipoliitika rakendamist (Skodo, 2018).

2015. aasta detsembriks kehtestas Rootsi valitsus ajutise piirikontrolli ning karmistas oluliselt perekondade taasühinemise tingimusi, et riiki saabuvate pagulaste arvu piirata. Seega tõstis rändekriis immigratsiooniküsimused Rootsi poliitilise debati keskmesse. Uues immigratsiooni skeptiliselt suhtuvas ühiskonnas hakkasid tasapisi toetust koguma juba varasemalt immigratsioonivastase retoorika poolest tuntud Rootsi Demokraadid (Sverigedemokraterna).

2010. aastal pääsesid Rootsi Demokraadid esimest korda Riksdagi, kogudes 5,7% häältest, 2014. aastaks oli toetus kasvanud 12,9%-ni, 2018. aastaks 17,5%-ni ning 2022. aastaks toetas erakonda juba 20,5% valijatest. Rootsi Demokraatide hüppelisele populaarsuse tõusule 2014. aasta ning 2018. aasta valimistsüklite vahel aitas lisaks muudele immigratsiooni puudutavatele probleemidele arvatavasti kaasa ka 2017. aasta aprillis tervet Rootsi ühiskonda šokeerinud terrorirünnak Stockholmi kesklinnas Drottningatanil. Terrorirünnaku pani toime asüülitaotleja Rakhmat Akilov, kes ärandas kaubiku ning juhtis selle meelega tänaval jalutanud tsiviilisikute hulka, tappes viis inimest ning vigastades raskelt neljateistkümnet. Rootsi Demokraadid suutsid oskuslikult ära kasutada avalikkuse rahulolematust, sidudes immigratsiooni inimesi enim hirmutavate teemadega, nagu kuritegevus, tööpuudus ning heaoluriigi jätkusuutlikkuse ohustatus (Kenes, 2020). Avalikkuse rahulolematuse ning Rootsi Demokraatide populaarsuse kasvamise tõttu tekkinud poliitiline surve aitasid kaasa Rootsi immigratsioonipoliitika järjest konservatiivsemaks muutumisele. Näiteks Sotsiaaldemokraadid loobusid järk-järgult universaalsetest varjupaigapõhimõtetest ning hakkasid toetama piirikontrolli ja ajutiste elamislubade kehtestamist (Demker & Odmalm, 2021). Immigratsioonipoliitikat karmistas veelgi 2021. aastal kehtestatud uus välismaalaste seadus (Utlänningslagen), millega kehtestati alalise elamisloa saamiseks veelgi rangemad tingimused. Seadus hõlmas endas muuhulgas nõuet omada pikaajast töölepingut, rootsi keele oskust teatud tasemel ning olemas pidi olema ka elamispiind. Märkimisväärsed muutused leidsid aset ka avalikus debatis. Enne pagulaskriisi domineerisid Rootsi meedias valdavalt kõiki inimesi kaasavad narratiivid, aga perioodil 2015–2022 hakati meedias märgatavalt prioritseerima julgeolekut. Immigratsiooni hakati järjest enam käsitlema kui ohtu nii Rootsi riigile kui ka selle kodanike turvalisusele (Krzyżanowski & Ekström, 2024).

3.2 Immigratsiooniteemade osakaalu muutumine Rootsi erakondade valimisprogrammides perioodil 2010–2022

Rootsi Demokraatid (Sverigedemokraterna)

Analüüsi käigus selgus, et kõige rohkem olid immigratsiooniteemad esindatud Rootsi Demokraatide valimisprogrammides. Juba siis, kui erakond 2010. aastal esmakordselt Riksdagi pääses, moodustasid immigratsiooniteemad 5,5% nende valimisprogrammist, mis oli ühtlasi kõigi toona parlamenti pääsenud erakondade lõikes kõrgeim protsent. Järgmise valimistsükli (2014. aasta) valimisprogrammist moodustasid immigratsiooniteemad juba 7,04%, mis oli taaskord oluliselt rohkem, kui teiste parlamenti pääsenud erakondade valimisprogrammides. Kõige lähemale sellele protsendile jõudsid Vasakpartei ning Keskkonnapartei, vastavalt 3,53% ning 3,5%-ga, kuid see oli siiski ligikaudu poole vähem kui Rootsi Demokraatidel. 2022. aasta valimistsükliks oli immigratsiooniteemade osakaal Rootsi Demokraatide valimisprogrammist tõusnud 9,8%-ni, saavutades maksimumi 2018. aastal, kui immigratsiooniteemad moodustasid lausa 11,22% erakonna valimisprogrammist. Märkimisväärne on see, et kõigi erakondade viimase nelja valimistsükli valimisprogrammides on immigratsiooniteemade osakaal alati olnud suurim just Rootsi Demokraatide valimisprogrammides. Kvalitatiivse sisuanalüüsi põhjal järeldub seega, et Rootsi Demokraatide immigratsiooniteemaline retoorika on aastate lõikes järjepidevana püsinud ning selle osakaal on pigem suurenenud.

Rootsi Sotsiaaldemokraatlik Töölispartei ehk Sotsiaaldemokraadid (Socialdemokraterna)

Märkimisväärne muutus immigratsiooniteemade osakaalus Sotsiaaldemokraatide valimisprogrammides tekkis alates 2014. aastast. Kui 2014. aastal oli sarnaselt eelnevale valimistsüklile immigratsiooniteemade osakaal erakonna valimisprogrammist sisuliselt olematu (0,76%, aastal 2010 0,94%), siis 2018. aastaks oli immigratsiooniteemade osakaal hüppeliselt kasvanud, 0,76%-lt 6,73%-le ehk ligikaudu üheksa korda. 2022. aastaks oli toimunud märkimisväärne langus ning immigratsiooniteemad moodustasid valimisprogrammist ainult 2,96%.

Mõõdukas Koalitsioonipartei (Moderaterna)

Mõõduka Koalitsioonipartei puhul hakkab silma, et 2022. aastal oli immigratsiooniteemade osakaal programmis väga kõrge, lausa 9,19%, mis tähendab ühtlasi seda, et Mõõdukas Koalitsioonipartei käsitles immigratsiooniteemasid peaaegu samas mahus nagu Rootsi Demokraadid (9,8%). Kui 2010. ning 2014 aastal moodustasid immigratsiooniteemad kõigest veidi rohkem kui paar protsenti (vastavalt 2,38% ning 2,34%) erakonna valimisprogrammist, siis 2018. aastal toimus järsem hüpe ning immigratsiooniteemade osakaal valimisprogrammis kasvas 4,56%-ni. Andmete põhjal järeldub, et alates 2014. aastast on immigratsiooniteemade osakaal Mõõduka Koalitsioonipartei retoorikas iga valimistsükliga ligikaudu kaks korda suurenenud. See omakorda näitab, et immigratsiooniteemad on erakonna poliitilises retoorikas järjest kesksamale kohale tõusnud.

Vasakpartei (Vänsterpartiet)

Vasakpartei valimisprogrammides on valimistsüklite lõikes immigratsiooniteemade osakaal pigem madalaks jäänud. 2010. aastal moodustasid immigratsiooniteemad kõigest 0,59% erakonna valimisprogrammi kogumahust. 2014. aastal tõusis immigratsiooniteemade osakaal erakonna valimisprogrammis 3,53%-ni, 2018. aastal 5,16%-ni ning 2022. aastal langes immigratsiooniteemade osakaal 3,56%-ni, paigutades Vasakpartei ühes Sotsiaaldemokraatide (2,96%), Rootsi Keskpartei (2,47%) ning Liberaalidega (2,58%) nelja immigratsiooniteemadele vähim tähelepanu pööravate parlamendierakondade hulka.

Rootsi Keskpartei (Centerpartiet)

Rootsi Keskpartei valimisprogrammides on sarnaselt Vasakparteiga immigratsiooniteemade osakaal madal olnud. 2010. aastal moodustasid immigratsiooniteemad 1,15% valimisprogrammist ning 2014. aastal 2,2%. 2018. aastaks tõusis immigratsiooniteemade osakaal hüppeliselt 5,98%-ni, aga juba järgmise valimistsükli ajaks oli see taas langenud, kui immigratsiooniteemad moodustasid kõigest 2,47% erakonna valimisprogrammist. See tegi neist ühtlasi parlamendierakondadest kõige vähem immigratsiooniteemasid käsitleva erakonna.

Kristlikud Demokraadid (Kristdemokraterna)

Immigratsiooniteemad on Kristlike Demokraatide valimisprogrammides üpris suuremahuliselt sees olnud kogu 2010-2022 perioodi vältel. 2010. aastal oli immigratsiooniteemade osakaal nende valimisprogrammis 4,91%, vähem ainult Rootsi Demokraatide (5,5%) ning Liberaalide (5,04%) valimisprogrammidest. 2014. aastal toimus hüppeline langus, kui immigratsiooniteemad moodustasid ainult 1,81% valimisprogrammist, aga 2018. aastal tegi immigratsiooniteemade osakaal uue hüppe, seekord ülespoole, kui immigratsiooniteemad moodustasid erakonna valimisprogrammist 5,61%. Kristlike Demokraatide puhul paistab eriti silma kõrge immigratsiooniteemade osakaal 2022. aasta programmis (7,98%), millest suurem immigratsiooniteemade osakaal oli ainult Rootsi Demokraatide (9,80) ning Mõõdukate (9,19%) valimisprogrammides.

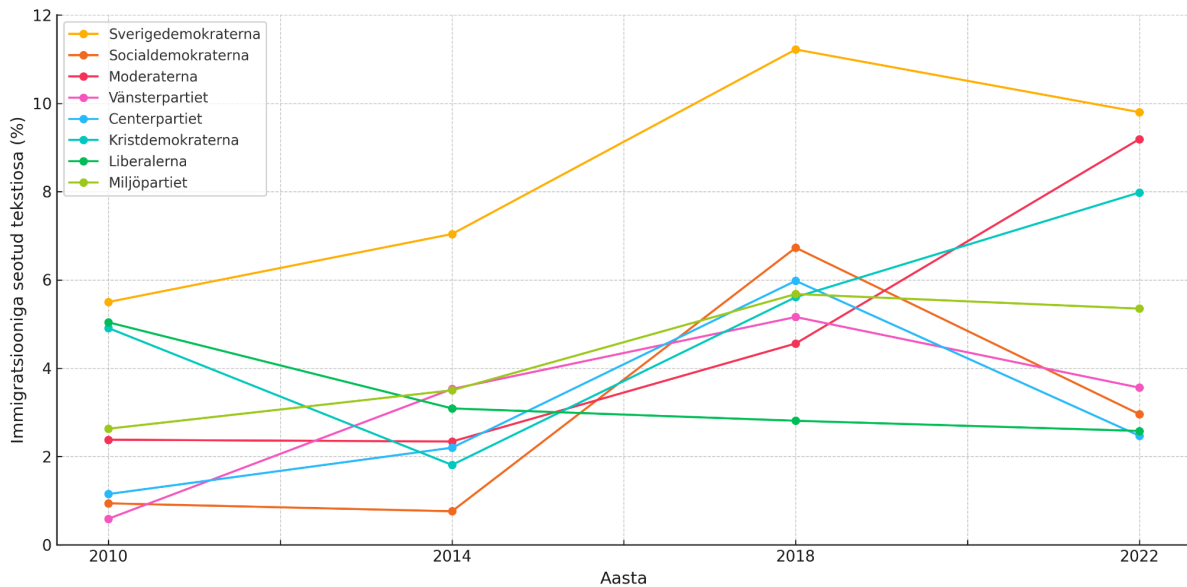
Liberaalid (Liberalerna)

Erinevalt kõigist ülejäänud seitsmest erakonnast on Liberaalide valimisprogrammides immigratsiooni osakaal iga valimistsükliga vähenenud. Kui aastal 2010 moodustasid immigratsiooniteemad 5,04% erakonna valimisprogrammist, jäädes immigratsiooni osakaalu protsendi poolest alla ainult Rootsi Demokraatidele (5,5%), siis 2014. aastal oli see protsent langenud 3,09%-ni, 2018. aastal 2,81%-ni ning 2022. aastal moodustasid immigratsiooniteemad kõigest 2,58% valimisprogrammist. Võttes arvesse, et Rootsi ühiskonnas on immigratsiooniteemad aja jooksul järjest aktuaalsemaks muutunud ning kõik teised erakonnad on hakanud immigratsiooniteemat järjest olulisemaks pidama, on mainitud muutuste tagamaid mõnevõrra keeruline selgitada.

Keskkonnapartei (Miljöpartiet)

Keskkonnapartei on immigratsiooniteemasid oma valimisprogrammides suhteliselt stabiilselt käsitletud ning aja jooksul tekkinud muutused näivad igati loogilised. 2010. aastal moodustasid immigratsiooniteemad 2,63% valimisprogrammist, 2014. aastal 3,5%, 2018. aastal leidis sarnaselt teistele erakondadele aset suurem immigratsiooniteemade osakaalu tõus kui immigratsiooniteemad moodustasid 5,68% valimisprogrammist. 2022. aastaks oli immigratsiooniteemade osakaal võrreldes 2018. aastaga peaaegu sama (5,35%). Siinkohal järeldeb, et immigratsiooniteemade olulisus Keskkonnapartei retoorikas kasvas

märkimisväärselt 2018. aastal ning kuna selle olulisus ei langenud eriti ka järgmise valimistsükli ajal, ei olnud immigratsiooniteemade osakaalu tõus pelgalt ajutine nähtus, vaid reaalne muutus erakonna lähenemises immigratsiooniteemade olulisusele.

Joonis 1. Immigratsiooniteemade osakaal Rootsi parlamendierakondade valimisprogrammides aastatel 2010–2022 (% valimisprogrammide koguarvust). Allikas: Autori poolt läbiviidud kvalitatiivne sisuanalüüs erakondade valimisprogrammidest perioodil (2010-2022), graafiku aluseks olevad andmed on leitavad lisade alt (Lisa 7).

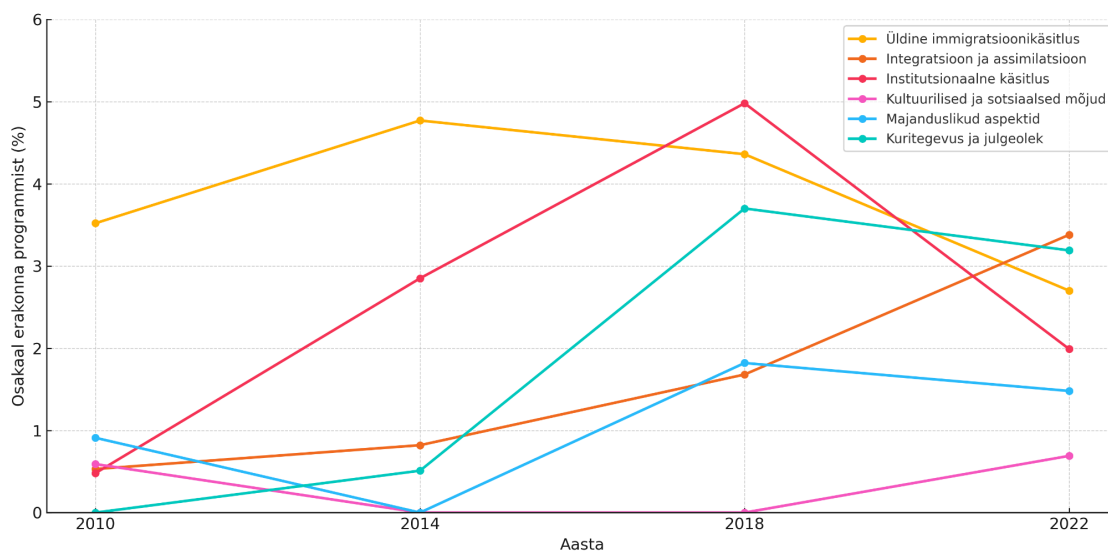
3.3 Kuue immigratsioonikategooria käsitlemine erakondade valimisprogrammides

Rootsi Demokraadid (Sverigedemokraterna)

Rootsi Demokraadid on ainus Rootsi parlamendierakond, kelle valimisprogrammides on immigratsiooniteemad kogu analüüsitava perioodi vältel prioriteediks olnud. Immigratsiooniteemade osakaal Rootsi Demokraatide valimisprogrammides on olnud järjepidevalt väga kõrge. Joonis 1 illustreerib immigratsiooniteemade osakaalu muutust Rootsi Demokraatide valimisprogrammides perioodil 2010–2022.

Järgnevalt selgitan, kuidas Rootsi Demokraatide immigratsiooniteemaline retoorika eelpool mainitud kuue immigratsioonikategooria lõikes jaotunud on. Rootsi Demokraadid ei käsitle immigratsiooni mitte üksnes osana riigi poliitikast, vaid kui suurt tsivilisatsioonilist küsimust. Nende arvates ohustab immigratsioon Rootsi riiki ning rootslasi. Seda väidet toetab üldise

immigratsioonikäsitluse kategooria kõrge osakaal erakonna valimisprogrammides, 2010. aastal moodustas üldine immigratsioonikäsitlus 3,52% Rootsi Demokraatide valimisprogrammist, 2014. aastal koguni 4,77%-ni, püsis kõrgel ka 2018. aastal (4,36%) ning 2022. aastal (2,7%). Üldise immigratsioonikäsitluse kategooria kõrgem osakaal 2014. ja 2018. aastal on suure tõenäosusega tingitud sellest, et antud valimistsükli ajal tegid Rootsi Demokraadid endast Rootsi immigratsioonipoliitika juhtiva häälekandja. Rootsi Demokraatide integratsioonikäsitlus on tugevalt assimileeriv, nad on arvamisel, et immigrandid peavad kohanema Rootsi väärtustega, mitte vastupidi. Aastaks 2022 moodustas integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria 3,38% Rootsi Demokraatide valimisprogrammi kogumahust, mis oli kõigi parlamendierakondade lõikes kõrgeim protsent. 2010. aastal moodustas integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria kõigest 0,53% valimisprogrammi kogumahust, aga iga järgmise tsükliga osakaal kasvas. Institutsionaalse käsitluse kategooria on alates 2014. aastast Rootsi Demokraatide valimisprogrammides suhteliselt suuremahuliselt esindatud. 2014. aastal moodustas institutsionaalse käsitluse kategooria 2,85% erakonna valimisprogrammi kogumahust, 2018. aastal 4,98% programmist ning 2022. aastal 1,99%. Selle kategooria kõrge esindatus erakonna valimisprogrammides on suure tõenäosusega tingitud Rootsi Demokraatide soovist immigratsioonipoliitikast “riikliku julgeoleku küsimus” teha. Kuritegevuse ja julgeoleku kategooria osakaal tõusis hüppeliselt (rohkem kui 3% võrra) 2018. aastal, kui kategooria moodustas 3,7% erakonna valimisprogrammi kogumahust ning püsis kõrgena ka 2022. aastal (3,19%). Hüppeline tõus on arvatavasti seotud asjaoluga, et pärast 2015. aasta rändekriisi sai Rootsi Demokraatidest üks nendest Rootsi erakondadest, mis seostab immigratsiooni kuritegevuse tõusuga. Rootsi Demokraadid on olnud ka üks väheseid Rootsi erakondi, kes immigratsiooni süstemaatiliselt majandusega seovad. Kui 2010. aastal oli selle kategooria osakaal 0,91%, siis 2022. aastaks oli see tõusnud 1,48%-ni. Antud kategooria on erakonna valimisprogrammides esindatud olnud arvatavasti seetõttu, et Rootsi Demokraadid ei pea õigeks, kuivõrd suuri kulusid riik immigratsiooni tõttu kandma peab. Kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria osakaal on küll suhteliselt väike (kõigi valimistsükli jooksul on moodustanud vähem kui 1% erakonna valimisprogrammi kogumahust), aga sellest hoolimata on see mänginud olulist rolli erakonna identiteedi välja kujunemisel kuna Rootsi Demokraadid rõhutavad pidevalt Rootsi kultuuri kaitsmise vajadust ning on teinud endast Rootsi traditsioonide kaitsja.

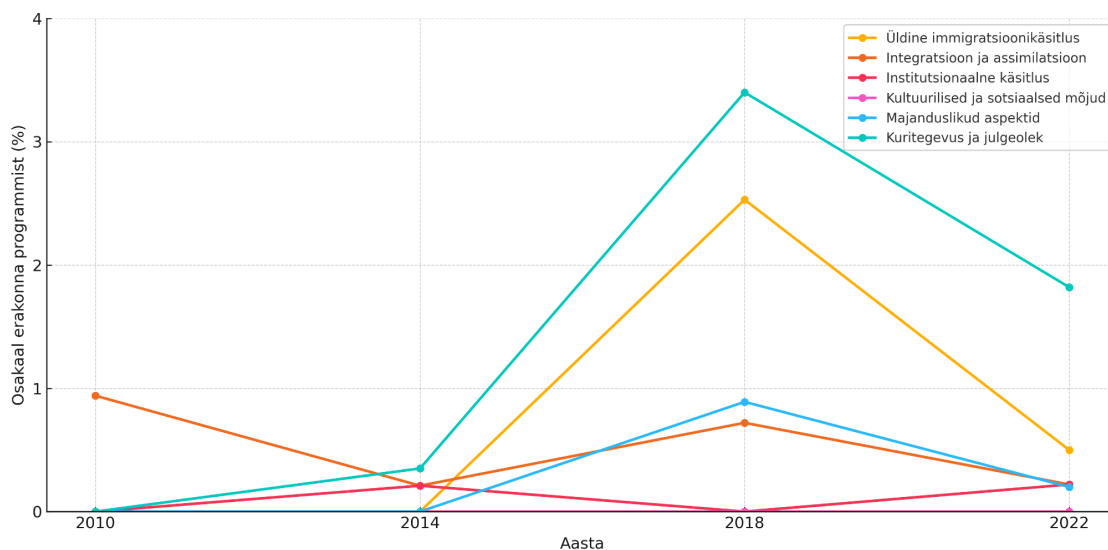
Joonis 2. Üldise immigratsioonikäsitluse, integratsiooni ja assimilatsiooni, institutsionaalse käsitluse, kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude, majanduslike aspektide ning kuritegevuse ja julgeoleku kategooriate osakaal Rootsi Demokraatide valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

Rootsi Sotsiaaldemokraatlik Töölispartei ehk Sotsiaaldemokraadid (Socialdemokraterna)

Sotsiaaldemokraadid, mis on ühtlasi Rootsi suurim ning ajalooliselt mõjukaim partei, on perioodil 2010-2022 immigratsiooniteemade käsitlemisel suhteliselt ebastabiilne olnud. Näiteks 2010. aastal moodustas see ainult 0,94% valimisprogrammi mahust, 2018. aastal hüppas osakaal järsult 6,73%-ni ning 2022. aastal langes 2,96%-ni. Selline dünaamika on tingitud suurest poliitilisest survest, ühelt poolt on tarvis reageerida muutustele avalikus debatis ning püsida poliitiliselt konkurentsivõimeline (eriti Rootsi Demokraatide populaarsuse hüppelise kasvu valguses), teisalt soovitakse säilitada erakonna ideoloogilisi traditsioone. Joonis 1 illustreerib immigratsiooniteemade muutust Sotsiaaldemokraatide valimisprogrammides perioodil 2010–2022.

Järgnevalt analüüsin, kuidas Sotsiaaldemokraatide valimisprogrammide immigratsiooniteemaline retoorika eelpool mainitud kuue immigratsioonikategooria lõikes jaotunud on. Kõige olulisemaks sisuliseks immigratsiooniteemaliseks kategooriaks on kujunenud kuritegevus ja julgeolek, mille osakaal tõusis 0%-lt 2010. aastal 3,04%-ni 2018. aastal ning püsis ka 2022. aastal suhteliselt kõrgel tasemel (1,82%). Mainitud arengu põhjal võib järeldada, et immigratsiooniteemade osakaalu suurendamine valimisprogrammis on

erakonna jaoks strateegiline samm, teatakse, et turvalisus on valijate jaoks üha olulisem teema ning seda kasutatakse enda huvides ära. Sotsiaaldemokraatide üldise immigratsioonikäsitluse kategooria osakaal jõudis haripunkti 2018. aastal, mil see moodustas 2,53% erakonna valimisprogrammi kogumahust, aga 2022. aastaks langes 0,5%-ni. Selline areng viitab veekord sellele, et immigratsiooniteemade hüppeline suurendamine oli erakonna jaoks pelgalt strateegiline samm, mis aitas neil immigratsiooni osas skeptiliste valijate häält koguda. Integratsiooni ja assimilatsiooni, institutsionaalse käsitluse, majanduslike aspektide ning kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooriate esindatus Sotsiaaldemokraatide valimisprogrammides viimase nelja valimistsükli vältel on olnud marginaalselt madal. Kõigi nelja kategooria osakaal on jäänud alla 1% erakonna valimisprogrammide kogumahust, kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria ei ole Sotsiaaldemokraatide valimisprogrammides kordagi esindatud olnud. Eelmainitu viitab sellele, et immigratsioon ei ole Sotsiaaldemokraatide jaoks endiselt teema, millest rääkida soovitakse ning mõne kategooria hüppeline kasv 2018. aastal oli lihtsalt ajutine avalikkuse survest tingitud nähtus.

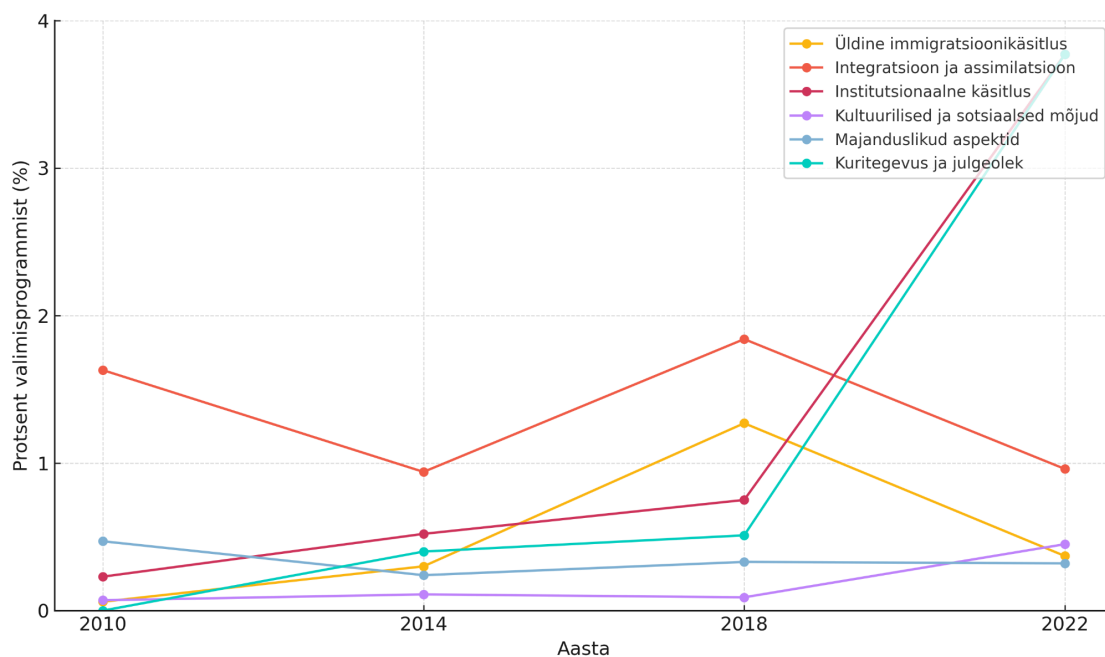
Joonis 3. Üldise immigratsioonikäsitluse, integratsiooni ja assimilatsiooni, institutsionaalse käsitluse, kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude, majanduslike aspektide ning kuritegevuse ja julgeoleku kategooriate osakaal Sotsiaaldemokraatide valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

Mõõdukas Koalitsioonipartei (Moderaterna)

Mõõdukas Koalitsioonipartei on üks Rootsi suurimaid paremsentristlikke erakondi, mille immigratsiooniteemaline retoorika on viimase kümnendi jooksul märkimisväärselt varasemast

neutraalsemast immigratsioonikäsitlusest selgelt rangemalt struktureerituma immigratsioonikäsitluse suunas liikunud. Joonis 1 illustreerib immigratsiooniteemade muutust Mõõdukas Koalitsioonipartei valimisprogrammides perioodil 2010–2022.

Järgnevalt analüüsin, kuidas Mõõduka Koalitsioonipartei valimisprogrammide immigratsiooniteemaline retoorika eelpool mainitud kuue immigratsioonikategooria lõikes jaotunud on. Üldise immigratsioonikäsitluse osakaal on olnud kogu analüüsitava perioodi vältel madal (2010: 0,06%, 2014: 0,3%, 2018: 1,27% ning 2022: 0,37%), mis viitab sellele, et Mõõdukas Koalitsioonipartei läheneb immigratsiooniteemadele pragmaatiliselt, mitte ei lähtu ideoloogilisest raamistikust. Integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria on kogu vaatlusaluse perioodi vältel Mõõduka Koalitsioonipartei valimisprogrammides järjepidevalt esindatud olnud. Aastal 2010 moodustas integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria 1,63% erakonna valimisprogrammist, langes 2014. aastal 0,94%-ni, 2018. aastal tõusis uuesti 1,84%-ni ning 2022. aastal langes taas 0,96%-ni. Kuigi integratsiooni ja assimilatsiooni osakaal erakonna valimisprogrammides on praeguseks vähenenud, kuulub teema järjekindlalt erakonna immigratsiooniteemalise retoorikasse. Aastal 2022 moodustas Mõõduka Koalitsioonipartei valimisprogrammist 3,77% institutsionaalse käsitluse kategooria, mis oli ühtlasi kõigi kaheksa parlamendierakonna lõikes kõrgeim protsent. Antud kategooria tõus oli järsk, varasemalt moodustas institutsionaalne käsitlus alla 1% erakonna valimisprogrammist. Ainuüksi selle kategooria maht ületas kogu Sotsiaaldemokraatide, Vasakpartei, Keskpartei ning Liberaalide valimisprogrammide immigratsiooniteemade osakaalu. Täpselt samas mahus (3,77%) käsitleti 2022. aastal ka kuritegevuse ja julgeoleku kategooriat. Seega on rohkem kui kaks kolmandikku kogu Mõõduka Koalitsioonipartei immigratsiooniteemalisest käsitlusest suunatud nendele kahele kategooriale. Võrreldes varasemate aastatega (2010: 0%, 2014: 0,4%, 2018: 0,51%) on näha drastilist muutust. Kuritegevuse ja julgeoleku kategooria esiletõus erakonna retoorikas tähendab ühtlasi seda, et Mõõduka Koalitsioonipartei immigratsiooniteemaline retoorika ja poliitilised prioriteedid on aja jooksul osaliselt parempopulistlike parteide (nt Rootsi Demokraatide) positsioonidele lähemale nihkunud. Immigratsiooni kultuurilisi ja majanduslikke aspekte käsitleb Mõõdukas Koalitsioonipartei tagasihoidlikult, kõigi nelja valimistsükli jooksul on mainitud kategooriad moodustanud vähem kui 0,5% erakonna valimisprogrammide kogumahust.

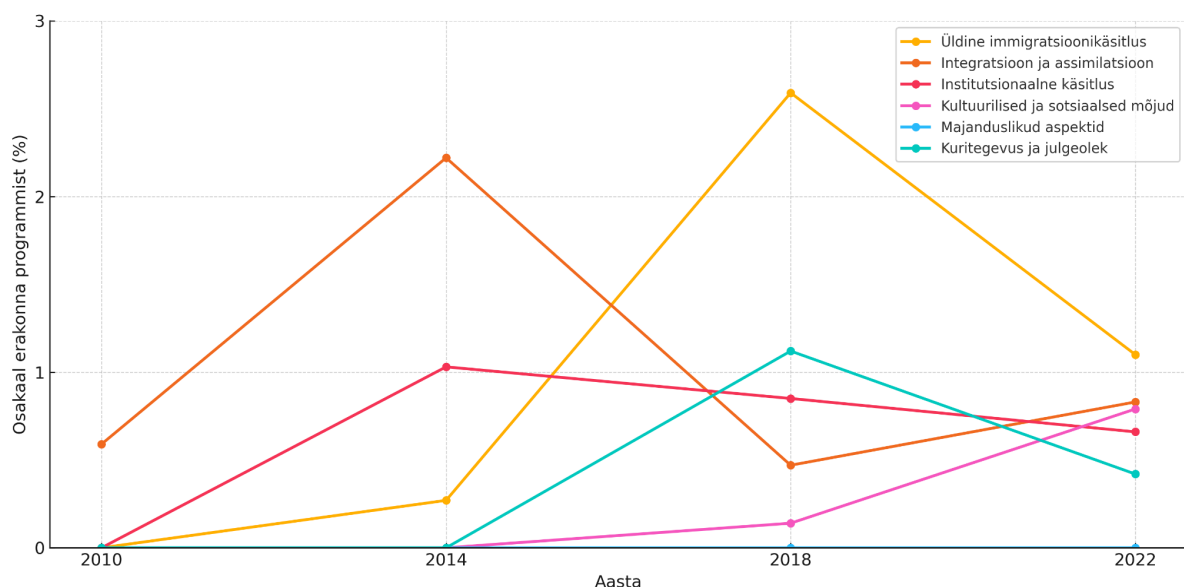
Joonis 4. Üldise immigratsioonikäsitluse, integratsiooni ja assimilatsiooni, institutsionaalse käsitluse, kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude, majanduslike aspektide ning kuritegevuse ja julgeoleku kategooriate osakaal Vasakpartei valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

Vasakpartei (Vänsterpartiet)

Immigratsiooniteemade osakaal Vasakpartei valimisprogrammides on aastate lõikes pigem madalam olnud, aga need teemad, mis valimisprogrammides immigratsiooni kohta välja tuuakse on peamiselt seotud õigluse ning inimõiguste kaitsega. Joonis 1 illustreerib immigratsiooniteemade osakaalu muutust Vasakpartei valimisprogrammides perioodil 2010–2022.

Järgnevalt analüüsin, kuidas Vasakpartei valimisprogrammide immigratsiooniteemaline retoorika eelpool mainitud kuue immigratsioonikategooria lõikes jaotunud on. Ajavahemikul 2010–2018 kasvas üldise immigratsioonikäsitluse osakaal Vasakpartei valimisprogrammides märgatavalt, saavutades maksimumi 2018. aastal, kui üldine immigratsioonikäsitlus moodustas 2,59% erakonna valimisprogrammist. 2022. aastal langes see 1,1%-ni. Siinkohal on oluline rõhutada, et Vasakpartei ei käsitlenud immigratsiooni kui probleemi, vaid kui struktuursete väljakutsete kogumit. Vasakpartei eristub enamikest teistest erakondadest ka selle poolest, et nad ei ole kunagi keskendunud assimilatsioonile, vaid pooldavad toetavat immigratsioonipoliitikat, mis prioritseerib sisserändajate integreerimist ühiskonda.

Vasakpartei käsitles integratsiooni ja assimilatsiooni kategooriat kõige rohkem 2014. aastal (2,22%), mis viitab sellele, et toona pidas erakond väga oluliseks luua sisserändajatele head tingimused Rootsi ühiskonda integreerumisel. Institutsionaalse käsitluse kategooria osakaal Vasakpartei valimisprogrammis on olnud sisuliselt olematu, kõrgeim 2014. aastal (1,03%). Selle põhjuseks on arvatavasti see, et erinevalt teistest parempoolsetest erakondadest ei ole Vasakpartei kunagi taotlenud immigratsiooni reguleerivate seaduste karmistamist, nad on hoopis järjepidevalt toetanud varjupaigaõigust ning olnud piirikontrolli kehtestamise vastu. Kultuuriliste ning sotsiaalsete mõjude kategooria ilmub Vasakpartei valimisprogrammi alles alates 2018. aastast (0,14%) ning tõuseb 2022. aastaks 0,79%-ni. Vasakpartei käsitleb kultuuri mitmekesisust pigem väärtusena, mitte ohuna erinevalt näiteks Rootsi Demokraatidest. Kuna Vasakpartei ei käsitle immigratsiooni majandusliku koormana, siis on majanduslike aspektide kategooria osakaal erakonna valimisprogrammides kõigis tsüklites null. Kuritegevuse ja julgeoleku kategooria koha pealt eristub Vasakpartei selgelt parempoolsetest erakondadest. 2022. aastal moodustas see kategooria 0,42% valimisprogrammist, 2018. aastal oli selle kategooria osakaal 1,12%. Vasakpartei puhul ei tähenda kuritegevuse ja julgeoleku käsitlemine immigratsiooni kriminaliseerimist, vaid hoopis eesmärki pöörata tähelepanu laiematele ühiskondlikele põhjustele, mis võivad julgeolekut mõjutada.

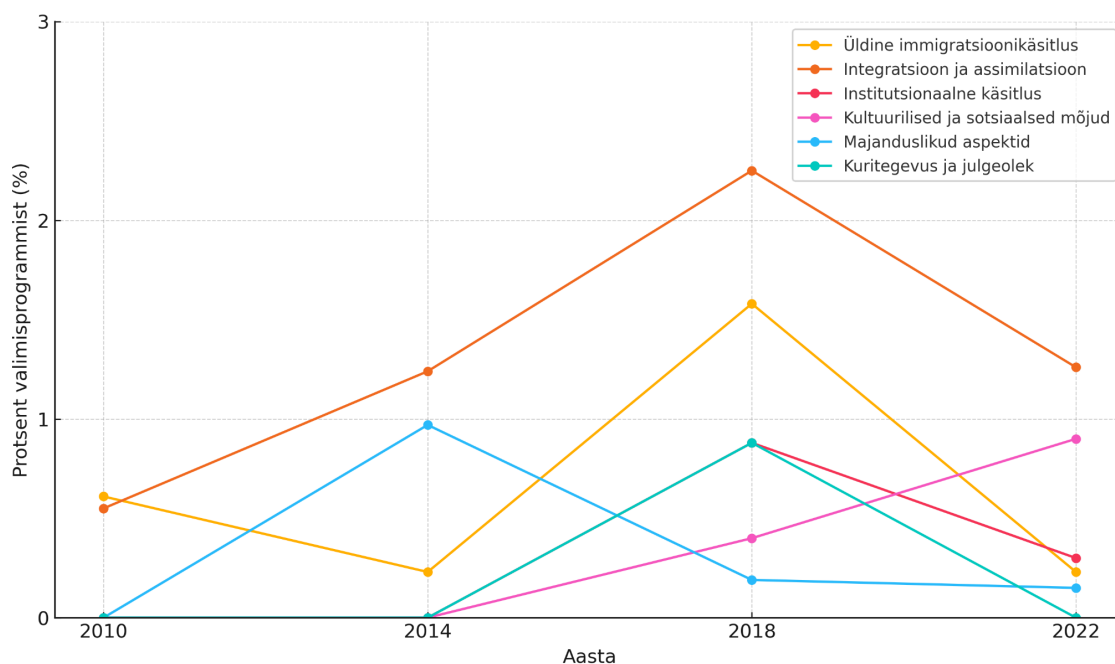

Joonis 5. Üldise immigratsioonikäsitluse, integratsiooni ja assimilatsiooni, institutsionaalse käsitluse, kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude, majanduslike aspektide ning kuritegevuse ja julgeoleku kategooriate osakaal Vasakpartei valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

Rootsi Keskpartei (Centerpartiet)

Rootsi Keskpartei on immigratsiooniteemadele ajalooliselt liberaalselt lähenenud, aga samas on aja jooksul oma retoorikat vastavalt poliitiliste olude muutumisele kohandanud. Joonis 1 illustreerib immigratsiooniteemade muutust Rootsi Keskpartei valimisprogrammides perioodil 2010–2022.

Järgnevalt analüüsin, kuidas Rootsi Keskpartei valimisprogrammide immigratsiooniteemaline retoorika eelpool mainitud kuue immigratsioonikategooria lõikes jaotunud on. Üldise immigratsioonikäsitluse kategooria on Rootsi Keskpartei valimisprogrammides pigem madal olnud, saavutades haripunkti 2018. aastal kui üldine immigratsioonikäsitlus moodustas 1,58% erakonna valimisprogrammi kogumahust. Ülejäänud kolme valimistsükli valimisprogrammides moodustas antud kategooria vähem kui 1% erakonna valimisprogrammides mahust. Need numbrid viitavad sellele, et Rootsi Keskpartei ei kasuta immigratsiooni retoorilise relvana, vaid eelistab oma valimisprogrammides käsitleda konkreetseid valdkondi. Integratsiooni ja assimilatsiooni kategoorias on Rootsi Keskpartei parlamendierakondade lõikes üks aktiivsematest. 2022. aastal moodustas see 1,26% erakonna valimisprogrammist, 2018. aastal aga lausa 2,25%. Erinevalt parempoolsetest erakondadest keskendub Rootsi Keskpartei siin peamiselt integratsioonile. Institutsionaalse käsitluse, kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude, majanduslike aspektide ning kuritegevuse ja julgeoleku kategooriate esindatus Rootsi Keskpartei valimisprogrammides viimase nelja valimistsükli vältel on olnud sisuliselt olematu. Kõigi nelja kategooria osakaal on jäänud alla 1% erakonna valimisprogrammide kogumahust. Eelmainitu viitab sellele, et immigratsioon on Rootsi Keskpartei jaoks keskmisest madalama tähtsusega teema, mida käsitletakse vastavalt selle aktuaalsusele ühiskonnas ning teiste erakondade retoorikas.

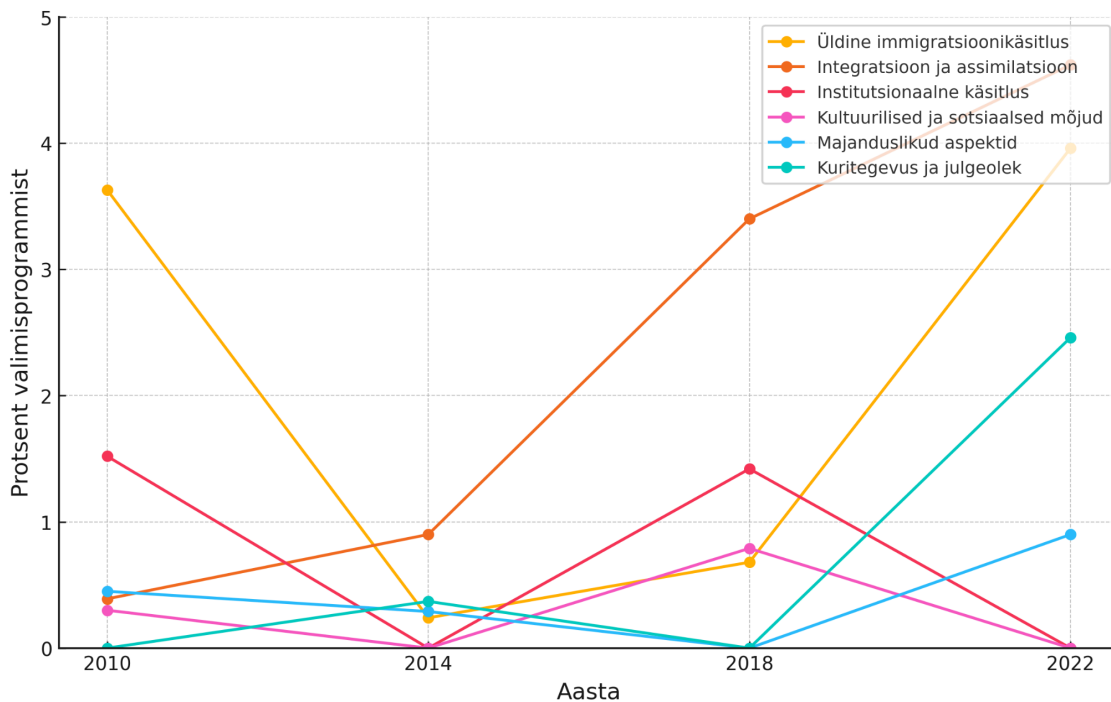
Joonis 6. Üldise immigratsioonikäsitluse, integratsiooni ja assimilatsiooni, institutsionaalse käsitluse, kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude, majanduslike aspektide ning kuritegevuse ja julgeoleku kategooriate osakaal Rootsi Keskpartei valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

Kristlikud Demokraadid (Kristdemokraterna)

Immigratsiooniteemade osakaal Kristlike Demokraatide valimisprogrammides on alates 2014. aastast aina kasvanud. Kui 2014. aastal moodustasid immigratsiooniteemad ainult 1,81% nende valimisprogrammist, siis 2022. aastaks oli immigratsiooniteemade osakaal juba 7,98%. Joonis 1 illustreerib immigratsiooniteemade osakaalu muutust Kristlike Demokraatide valimisprogrammides perioodil 2010–2022.

Järgnevalt analüüsin, kuidas on Kristlike Demokraatide valimisprogrammide immigratsiooniteemaline retoorika eelpool mainitud kuue immigratsioonikategooria lõikes jaotunud. Kõige märkimisväärsem kasv kõigi kategooriate lõikes leidis aset üldise immigratsioonikäsitluse kategoorias, moodustades 2022. aastaks 3,96% erakonna valimisprogrammi kogumahust ning olles kõigi parlamendierakondade seas üks kõrgemaid. Eelneva kahe valimistsükli ajal oli selle kategooria osakaal pigem madal (0,68% aastal 2018 ning 0,24% aastal 2014). Samas 2010. aastal oli selle kategooria osakaal 3,63%. See näitab, et Kristlikud Demokraadid pöördusid 2022. aastal justkui oma varasema retoorika juurde tagasi. Integratsiooni- ja assimilatsioonikategooria osakaal suurenes iga valimistsükliga: 2010. aastal

oli see 0,39%, 2014. aastal 0,9%, 2018. aastal 3,4% ja 2022. aastaks juba 4,62%. Tegemist on Kristlike Demokraatide kõige olulisema ning mahukama sisulise kategooriaga. Institutsionaalse käsitlemise kategooria maht kõikus valimistsüklike lõikes märgatavalt: 2010. aastal 1,52%, 2014. aastal 0%, 2018. aastal 1,42% ning 2022. aastal taas 0%. See viitab asjaolule, et erakond käsitleb immigratsiooni institutsionaalset mõõdet vaid siis, kui see ühiskonnas aktuaalne on. 2018. aasta hetkeline tõus on suure tõenäosusega seotud Rootsi immigratsioonipoliitika karmimaks muutmise teemaliste debattide lainega, kus Kristlikud Demokraadid osalesid ning toetasid immigratsioonipoliitika rangemaks muutmist. Kultuuriliste ning sotsiaalsete mõjude kategooria kajastus erakonna valimisprogrammides viimase nelja valimistsükli jooksul ainult korra, moodustades 2018. aastal erakonna valimisprogrammist 0,79%. Võib järeldada, et kultuurilised ning sotsiaalsed mõjud ei ole Kristlike Demokraatide järjekindel ideoloogiline fookus. Sarnaselt kultuurilistele ning sotsiaalsete mõjudele on erakonna valimisprogrammides minimaalne tähtsus ka immigratsiooni majanduslikel aspektidel, mis moodustasid kõigi nelja valimistsükli jooksul vähem kui 1% valimisprogrammi kogumahust, aastal 2018 oli osakaal lausa 0%. Sellest järeldub, et Kristlikud Demokraadid ei pea oluliseks käsitleda immigratsiooni mõju riigi töajuturule või sotsiaalsüsteemidele samal määral kui parempoolsed konkurendid seda teevad. Kuritegevus ja julgeolek muutusid Kristlike Demokraatide jaoks järsult aktuaalseks 2022. aastal kui kuritegevuse ja julgeoleku kategooria osakaal erakonna valimisprogrammist 2,46%-ni tõusis, samas kui eelnevates valimistsüklikes oli antud kategooria osakaal vastavalt 0,37% (2014) või 0% (2010 ja 2018). Kuritegevuse ja julgeoleku kategooria hüppeline kasv toimus samal ajal kui antud kategooria muutus aktuaalseks ka parempoolsete erakondade (Mõõdukate ja Rootsi Demokraatide) retoorikas, kus immigratsiooni hakati järjest enam seostama kuritegevuse kasvuga. Seega läksid Kristlikud Demokraadid parempoolsete erakondadega kaasa.

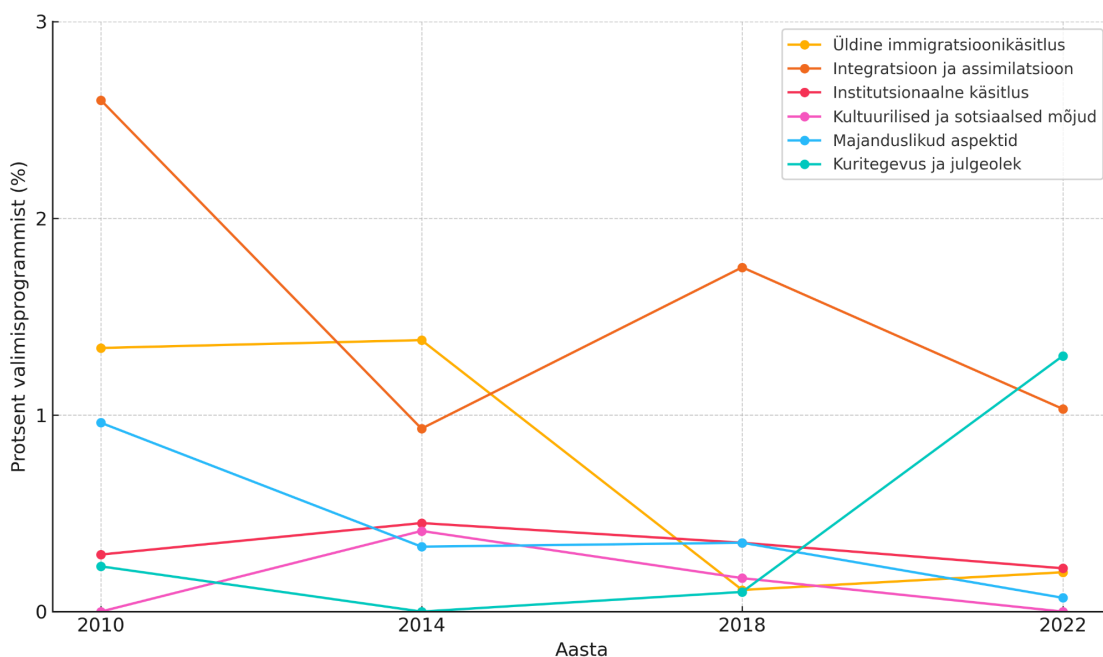
Joonis 7. Üldise immigratsioonikäsitluse, integratsiooni ja assimilatsiooni, institutsionaalse käsitluse, kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude, majanduslike aspektide ning kuritegevuse ja julgeoleku kategooriate osakaal Kristlike Demokraatide valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

Liberaalid (Liberalerna)

Liberaalide lähenemist immigratsiooniteemadele on kõigest kaheksast analüüsitud erakonnast arvatavasti kõige keerulisem mõista, kuna tegemist on ainsa parlamendierakonnaga, mille valimisprogrammides immigratsiooniteemade osakaal langes iga valimistsükliga, hoolimata sellest, mis sündmused ühiskonnas aset leidsid või millises mahus teised erakonnad immigratsiooniteemasid käsitlesid. Joonis 1 illustreerib immigratsiooniteemade muutust Liberaalide valimisprogrammides perioodil 2010–2022.

Järgnevalt analüüsin, kuidas Liberaalide valimisprogrammide immigratsiooniteemaline retoorika eelpool mainitud kuue immigratsioonikategooria lõikes jaotunud on. Aastatel 2010. ning 2014 moodustas üldine immigratsioonikäsitlus vastavalt 1,34% ja 1,38% erakonna valimisprogrammi kogumahust, aga kategooria osakaal vähenes 2018. ja 2022. aastaks drastiliselt (vastavalt 0,11% ja 0,2%). Integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria oli Liberaalide valimisprogrammis järjekindlalt esindatud kõigi nelja valimistsükli vältel, 2010. aastal moodustas see lausa 2,60% erakonna valimisprogrammist, 2014. aastal 0,93%, 2018.

aastal 1,75% ning 2022. aastal 1,03%. Institutsionaalse käsitluse ning kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooriad moodustasid kõigi nelja valimistsükli jooksul vähem kui 0,5% erakonna valimisprogrammide kogumahust. Madal oli ka majanduslike aspektide kategooria. Aastal 2010 moodustas mainitud kategooria 0,96% valimisprogrammi kogumahust, aga hilisemates valimistsüklites vähenes see hüppeliselt ning langes 2022. aastaks 0,07%-ni. Kui 2010., 2014. ning 2018. aastate valimisprogrammides oli kuritegevuse ja julgeoleku kategooria täiesti või peaaegu puudu (vastavalt 0,23%, 0% ning 0,1%), siis 2022. aastaks tõusis see 1,3%-ni. Mainitud tõus on kooskõlas Rootsi poliitiliste ning ühiskondlike arengutega. Peab tõdema, et Liberaalide immigratsioonipoliitiliste vaadete muutumine jäi ka analüüsijärgselt suhteliselt arusaamatuks. Jäi mulje, et immigratsiooniteemade käsitlemine erakonna valimisprogrammides on suhteliselt juhuslik, ainult muutused kuritegevuse ja julgeoleku kategoorias tundusid loogilisenä.

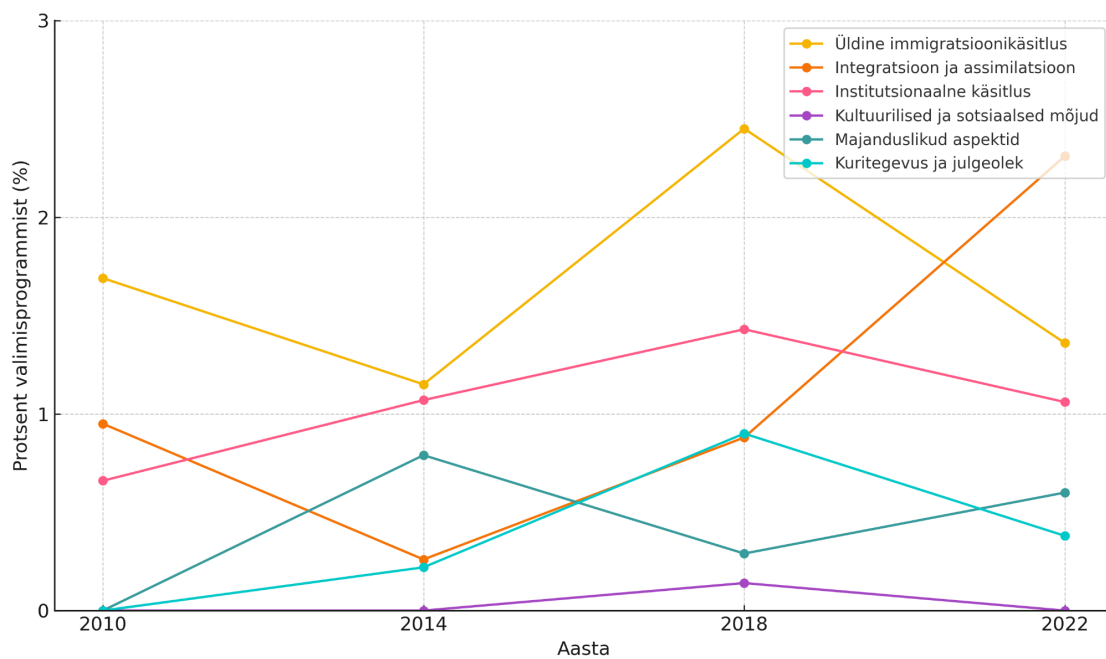

Joonis 8. Üldise immigratsioonikäsitluse, integratsiooni ja assimilatsiooni, institutsionaalse käsitluse, kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude, majanduslike aspektide ning kuritegevuse ja julgeoleku kategooriate osakaal Liberaalide valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

Keskkonnapartei (Miljöpartiet)

Keskkonnapartei on Rootsi poliitikas ainulaadne erakond, kuna kui teiste erakondade immigratsioonikäsitlustes on aja jooksul esinenud suuremaid kõikumisi ja retoorilisi muutusi vastavalt poliitilistele survefaktoritele, siis nende immigratsioonipoliitiline retoorika on püsinud põhimõttekindlalt liberaalsena. Joonis 1 illustreerib immigratsiooniteemade muutust Vasakpartei valimisprogrammides perioodil 2010–2022.

Järgnevalt analüüsin, kuidas Keskkonnapartei valimisprogrammide immigratsiooniteemaline retoorika eelpool mainitud kuue immigratsioonikategooria lõikes jaotunud on. Perioodil 2010–2022 on üldise immigratsioonikäsitluse kategooria Keskkonnapartei valimisprogrammides üpris kõrgel tasemel püsinud, jäädes kõigi nelja analüüsitava valimistsükli vältel vahemikku 1,15%-2,45%. Erinevalt assimilatsiooni propageerivatest erakondadest keskendub Keskkonnapartei peamiselt integratsioonile. Aastal 2022 moodustas integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria tervelt 2,31% erakonna valimisprogrammist, mis oli oluliselt kõrgem võrreldes eelnevate aastatega (2018: 0,88%, 2014: 0,26% ning 2010: 0,95%). Hüppeline tõus võib olla tingitud Rootsi Demokraatide eestvedamisel karmistunud immigratsioonipoliitikast, eeldatavasti soovis liberaalset immigratsioonipoliitikat toetav Keskkonnapartei oma liberaalseid seisukohti konservatiivsetele vastandada. Institutsionaalse immigratsioonikäsitluse osakaal Keskkonnapartei valimisprogrammides on valimistsüklite lõikes enam-vähem stabiilsena püsinud (2022: 1,06%, 2018: 1,43%, 2014: 1,07% ning 2010: 0,66%). Kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude, majanduslike aspektide ning kuritegevuse ja julgeoleku kategooriate esindatus Keskkonnapartei valimisprogrammides viimase nelja valimistsükli vältel on olnud väga madal. Kõigi kolme kategooria osakaal on jäänud kõvasti alla 1% erakonna valimisprogrammide kogumahust. Eelmainitu viitab sellele, et kuigi immigratsioon on Keskkonnapartei jaoks oluline teema, siis seda käsitletakse pelgalt liberaalsest immigratsioonikäsitlusest lähtuvalt ning oma immigratsiooni alaseid vaateid ei kohaldata lähtuvalt ühiskonnas toimuvast (nt immigratsioonist tingitud kuritegevus, mida nad sisuliselt üldse ei kajasta on aja jooksul Rootsi ühiskonnas väga suureks probleemiks muutunud).

Joonis 9. Üldise immigratsioonikäsitluse, integratsiooni ja assimilatsiooni, institutsionaalse käsitluse, kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude, majanduslike aspektide ning kuritegevuse ja julgeoleku kategooriate osakaal Keskkonnapartei valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

4. Tulemuste analüüs ning tõlgendus

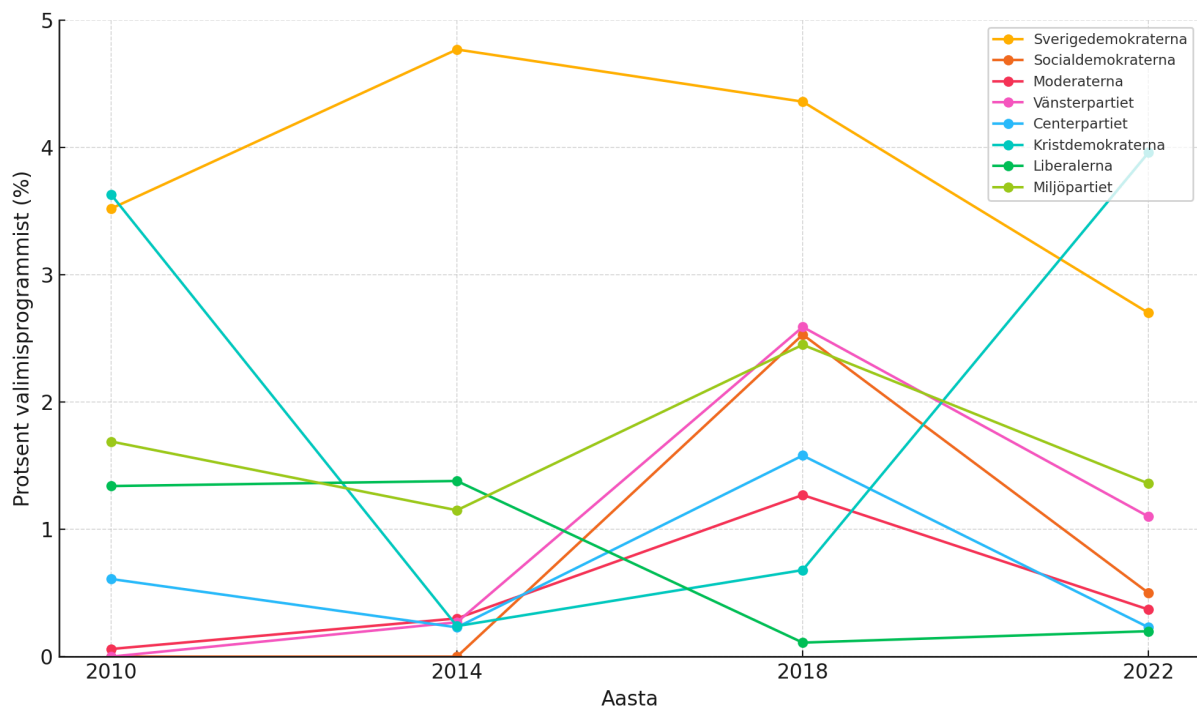
Käesolevas peatükis analüüsitakse ning tõlgendatakse bakalaureusetöö käigus läbiviidud analüüsi tulemusi. Samuti hinnatakse, milline mõju on Rootsi Demokraatidel Rootsi immigratsioonipoliitika kujundamisel aastatel 2010-2022 olnud ning võrreldakse saadud tulemusi põgusalt ka Euroopa immigratsioonipoliitikaga.

4.1 Võrdlev sisuanalüüs erakondade vahel kuue immigratsioonikategooria lõikes

Käesolevas alapeatükis viiakse läbi võrdlev sisuanalüüs erakondade vahel kuue immigratsioonikategooria (üldine immigratsioonikäsitlus, integratsioon ja assimilatsioon, institutsionaalne käsitlus, kultuurilised ja sotsiaalsed mõjud, majanduslikud aspektid ning kuritegevus ja julgeolek) lõikes. Analüüs tugineb autori poolt läbiviidud kvalitatiivse sisuanalüüsi tulemusel koostatud tabelitele (vt Lisa 16, Lisa 17, Lisa 18, Lisa 19, Lisa 20, Lisa 21).

Üldine immigratsioonikäsitus

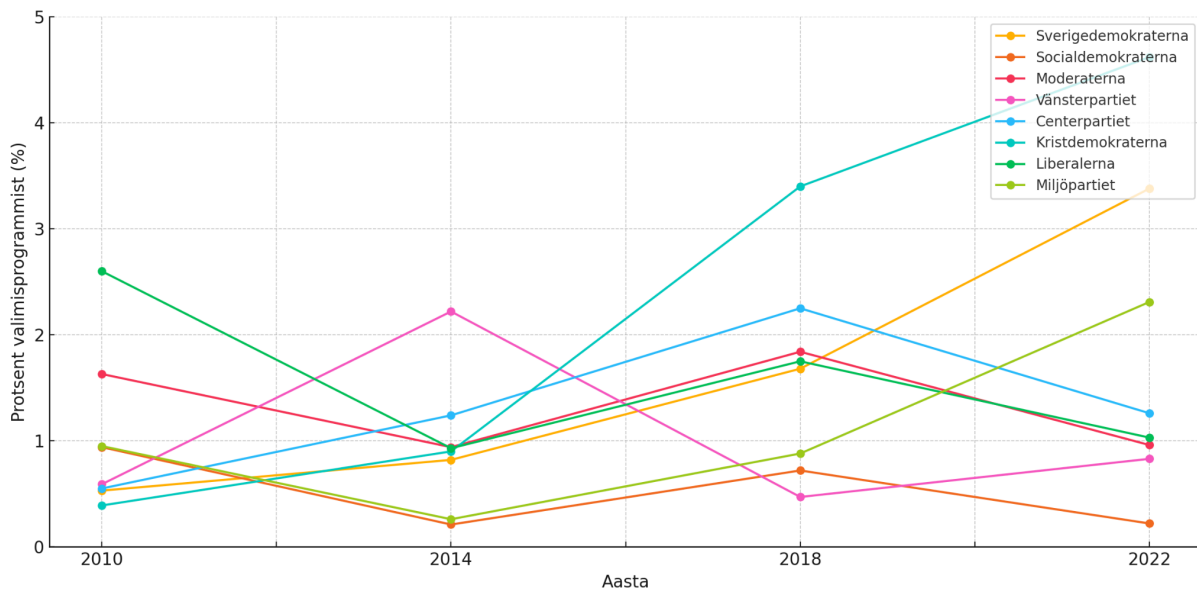
Kõige järjepidevamalt ning mahukamalt oli üldise immigratsioonikäsitluse kategooria esindatud Rootsi Demokraatide valimisprogrammides, mitmel aastal moodustas antud kategooria üle 4% programmi kogumahust. Kristlikud Demokraadid jõudsid Rootsi Demokraatidega sarnasele tasemele 2022. aastal, mil üldise immigratsioonikäsitluse kategooria moodustas 3,96% nende valimisprogrammist. Arvestades, et mainitud kategooria osakaal on ajas kõikunud, siis võib järeldada, et erakond reageerib vastavalt sellele, mis teemad parasjagu aktuaalsed on ning mida teevad teised erakonnad (antud juhul Rootsi Demokraadid). Ülejäänud erakondade puhul oli antud kategoorias märgata hüppelist kasvu üksikutes valimistsüklites (peamiselt aastal 2018), kuid seejärel tõmbuti taas tagasi, mille põhjal järeldub, et hüppeline tõus oli pelgalt ajutine strateegiline samm.

Joonis 10. Üldise immigratsioonikäsitluse kategooria osakaal Rootsi Demokraatide, Sotsiaaldemokraatide, Mõõduka Koalitsioonipartei, Vasakpartei, Rootsi Keskpartei, Kristlike Demokraatide, Keskkonnapartei ning Liberaalide valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

Integratsioon ja assimilatsioon

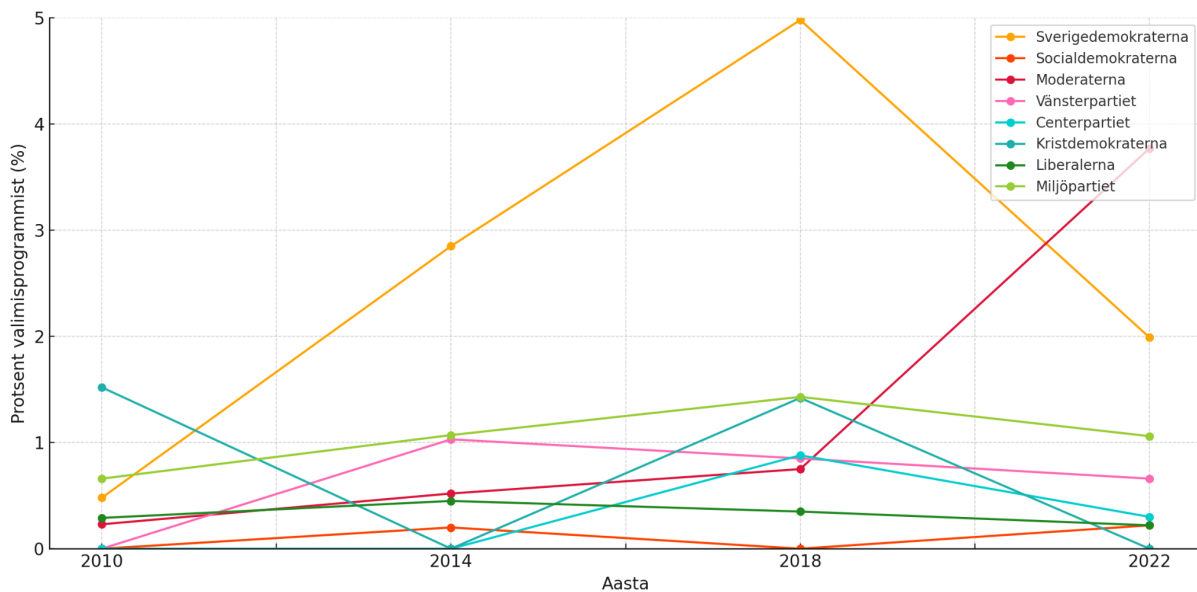
Integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria analüüsi põhjal järeldub, et Rootsi erakondadel on väga erinev arusaam sellest, kuidas immigrante ühiskonda integreerima peaks. Rootsi Demokraadid keskenduvad peamiselt assimilatsioonile ning rõhutavad, et immigrandid peavad ennast kohandama Rootsi ühiskonna järgi, mitte vastupidi. Kristlikud Demokraadid on samuti järjest enam assimilatsioonile keskenduma hakanud, mis viitab sellele, et nende immigratsioonialane retoorika on aja jooksul Rootsi Demokraatide immigratsioonialasele retoorikale järjest sarnasemaks muutunud. Ülejäänud erakonnad on integratsiooni ja assimilatsiooni osas hoidnud neutraalset joont või on selle kategooria puhul keskendunud integratsioonile ning aktsepteeriva ühiskonna rollile immigrantide ühiskonda integreerimisel.

Joonis 11. Integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria osakaal Rootsi Demokraatide, Sotsiaaldemokraatide, Mõõduka Koalitsioonipartei, Vasakpartei, Rootsi Keskpartei, Kristlike Demokraatide, Keskkonnapartei ning Liberaalide valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

Institutsionaalne käsitus

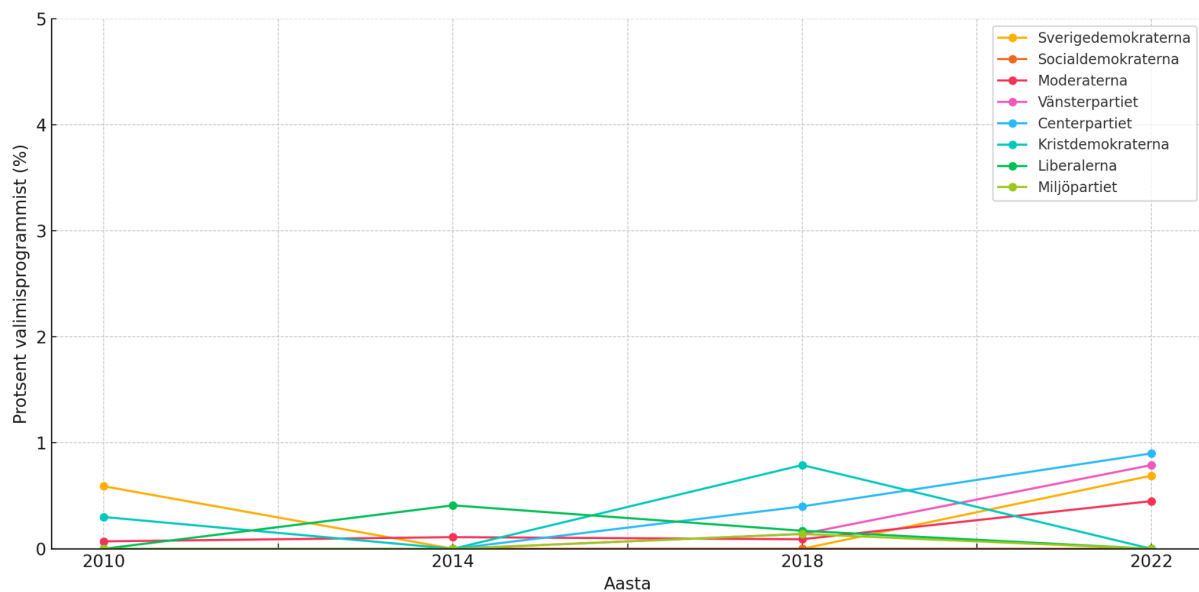
Institutsionaalse käsitluse kategooria puhul on võimalik järeldada, millised erakonnad toetasid kõige rohkem immigratsiooni reguleerimise karmistamist. Kõige rohkem oli antud kategooria esindatud Rootsi Demokraatide valimisprogrammides ning aja jooksul kasvas selle osakaal märgatavalt ka Mõõduka Koalitsioonipartei valimisprogrammides. Ülejäänud erakonnad käsitlesid kategooriat ebastabiilselt või minimaalselt.

Joonis 12. Institutsionaalse käsitluse kategooria osakaal Rootsi Demokraatide, Sotsiaaldemokraatide, Mõõduka Koalitsioonipartei, Vasakpartei, Rootsi Keskpartei, Kristlike Demokraatide, Keskkonnapartei ning Liberaalide valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

Kultuurilised ja sotsiaalsed mõjud

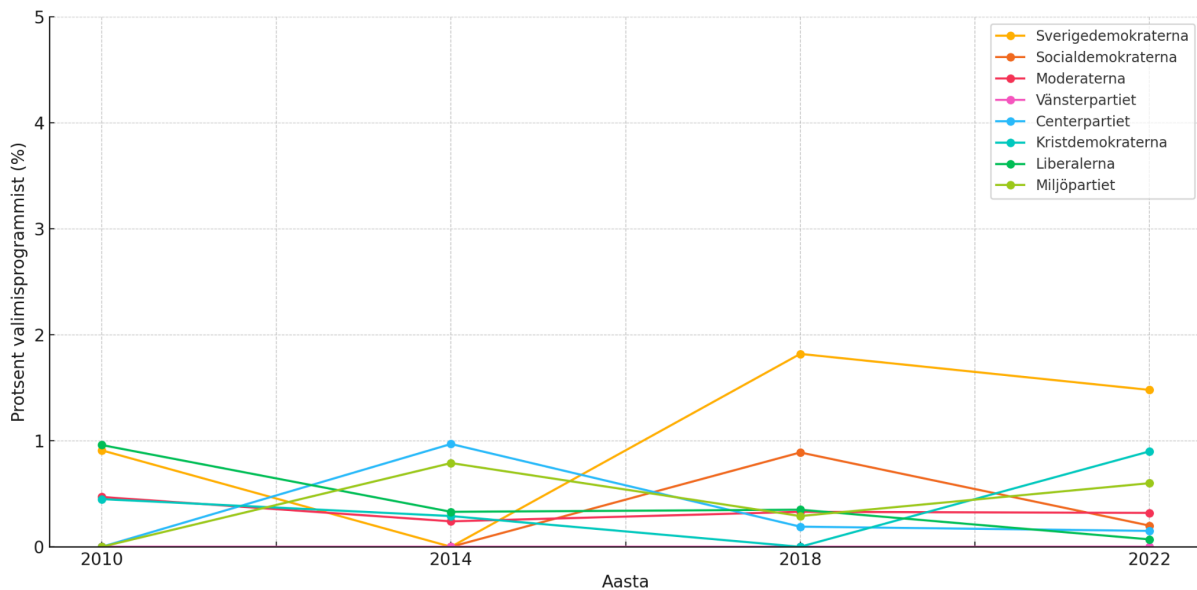
Kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria puhul on märgatav suurem ideoloogiline lõhe, Rootsi Demokraadid ning Kristlikud Demokraadid käsitlevad immigratsiooni ohuna Rootsi kultuurile, samas kui Vasakpartei ning Keskkonnapartei rõhutavad kultuurilise mitmekesisuse positiivsetele külgedele. Ülejäänud erakondade puhul näib, et neil ei ole antud teemal välja kujunenud kindlat positsiooni, mistõttu ei käsitleta antud kategooriat peaaegu üldse.

Joonis 13. Kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria osakaal Rootsi Demokraatide, Sotsiaaldemokraatide, Mõõduka Koalitsioonipartei, Vasakpartei, Rootsi Keskpertei, Kristlike Demokraatide, Keskkonnapartei ning Liberaalide valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

Majanduslikud aspektid

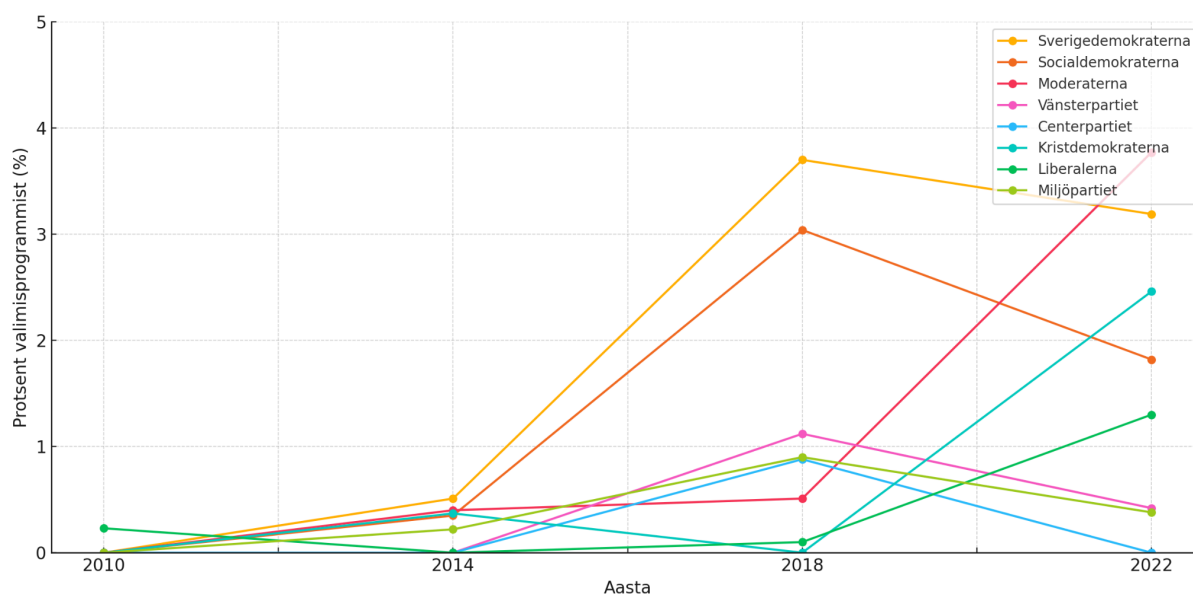
Majanduslike aspektide kategooria puhul on märgatav, et Rootsi Demokraadid käsitlevad seda parlamendierakondade seast kõige rohkem, mis on ka igati loogiline, sest Rootsi Demokraadid on ainus erakond, kes leiab, et immigratsioon on Rootsi riigile majanduslikult koormav. Ülejäänud erakonnad näivad seda kategooriat peaaegu täielikult väldivat.

Joonis 14. Majanduslike aspektide kategooria osakaal Rootsi Demokraatide, Sotsiaaldemokraatide, Mõõduka Koalitsioonipartei, Vasakpartei, Rootsi Keskpartei, Kristlike Demokraatide, Keskkonnapartei ning Liberaalide valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

Kuritegevus ja julgeolek

Kuritegevuse ja julgeoleku kategooria osakaal on paljude erakondade valimisprogrammides 2015. aasta rändekriisi järgselt tõusnud. Praeguseks on kategooria kõige rohkem esindatud Rootsi Demokraatide, Mõõduka Koalitsioonipartei, Kristlike Demokraatide, Liberaalide ning Sotsiaaldemokraatide valimisprogrammides. 2018ks aastaks tõstsid Rootsi Demokraadid ning Sotsiaaldemokraadid antud kategooria osakaalu oma valimisprogrammis hüppeliselt ning 2022. aastal tegid sama ka Mõõdukas Koalitsioonipartei, Kristlikud Demokraadid ning Liberaalid. Sotsiaaldemokraatide puhul oli hüppeline tõus tingitud ajutisest poliitilisest strateegiast immigratsiooniteemade pärast mures rahvas maha rahustada. Ülejäänud nelja mainitud erakonna jaoks on tema aja jooksul järjest olulisemaks muutunud. Nende erakondade antud kategooria sarnane tähtsustamine on mõnevõrra loogiline ka 2022. aastal moodustatud Tidö lepingu kontekstis.

Joonis 15. Kuritegevuse ja julgeoleku kategooria osakaal Rootsi Demokraatide, Sotsiaaldemokraatide, Mõõduka Koalitsioonipartei, Vasakpartei, Rootsi Keskpartei, Kristlike Demokraatide, Keskkonnapartei ning Liberaalide valimisprogrammides 2010–2022. Allikas: Autoripoolne valimisprogrammide kvalitatiivne sisuanalüüs.

4.2 Rootsi Demokraatide mõju Rootsi immigratsioonipoliitika kujundamisel

Rootsi Demokraadid on viimase kümnendi jooksul olnud üks silmapaistvamaid jõude Rootsi immigratsioonipoliitika kujundamisprotsessis. Pärast 2010. aasta esmakordset pääsemist Rootsi parlamenti (Riksdagi) on nende mõju Rootsi poliitikas märgatavalt kasvanud. See ei peegeldu ainult rahva seas populaarsemaks muutumises ning parlamendis esindatuse suurenemises, vaid ka retoorilistes nihetes Rootsi poliitikas. Nad on suutnud Rootsi poliitikas aktuaalseks muuta mitmeid teemasid, millele varem oluliselt vähem tähelepanu pöörati, üks suuremaid nendest teemadest on kindlasti immigratsioon. Käesoleva bakalaureusetöö raames läbiviidud analüüsi tulemused kinnitavad, et Rootsi Demokraadid on mänginud kesksel rollil Rootsi poliitikas immigratsiooniteemadele tähelepanu juhtimises.

Bakalaureusetöö esimeseks teoreetiliseks aluseks oli nakkusteooria (vt. alapeatükk 1.1), mille kohaselt võib üks erakond suunata teisi erakondi oma retoorikat muutma, kui ta suudab mõne varasemalt tähelepanuta jäänud teema (antud töö kontekstis immigratsiooni) valijate jaoks oluliseks muuta. Bakalaureusetöö käigus läbiviidud analüüs kinnitas, et Rootsi Demokraadid suutsid suuresti tänu järjepidevale immigratsiooniteemade käsitlemisele oma valimisprogrammides ning avalikus arvamuses toimunud muutustele mõjutada ka teiste Rootsi erakondade immigratsiooniteemalist retoorikat. Rootsi Demokraadid näivad olevat oma immigratsioonipoliitiliste ideedega kõige rohkem “nakatanud” Kristlikke Demokraate ning Mõõdukat Koalitsiooniparteid (Hägerbäck & Norocel, 2024). Valimisprogrammide sisuanalüüsis kasutatud kuuest kategooriast on Rootsi Demokraatide mõju eriti märgatav neljas valdkonnas (kuritegevus ja julgeolek, institutsionaalne käsitus, integratsioon ja assimilatsioon ning majanduslikud mõjud). Kuritegevuse ja julgeoleku kategooria oli Rootsi Demokraatide jaoks üks olulisemaid, 2018. aastal ning 2022. aastal moodustades vastavalt 3,7% ning 3,2% erakonna valimisprogrammi kogumahust. Samas kategoorias toimus järsk tõus ka Mõõdukas Koalitsioonipartei ja Kristlike Demokraatide valimisprogrammides. Institutsionaalse käsitluse kategooria oli Rootsi Demokraatide valimisprogrammis suhteliselt suuremahuliselt sees juba 2014. aastal (2,9%) ning saavutas haripunkti 2018. aastal (5%). 2022. aastaks olid antud kategooriat sisuliselt samas mahus käsitlema hakanud ka Mõõdukas Koalitsioonipartei (3,8%). Integratsiooni ja assimilatsiooni kategoorias on Rootsi Demokraadid samuti eestvedaja rollis olnud. Nad pooldavad assimilatsioonipõhist integratsiooni ehk teisisõnu on nende immigratsioonialase retoorika keskmes arusaam, et

immigrandid peavad kohanduma Rootsi ühiskonnaga, mitte vastupidi. Sarnase hoiaku on järk-järgult võtnud ka Kristlikud Demokraadid ja Mõõdukas Koalitsioonipartei, aga nende käsitus on mõnevõrra leebem kui Rootsi Demokraatide oma. Majanduslike aspektide kategoorias olid Rootsi Demokraadid pikalt ainsad, kes immigratsiooni riigi majanduse koormamisega seostasid. Hiljem tekkis antud kategoorias tagasihoidlik tõus ka Kristlike Demokraatide ning Mõõduka Koalitsioonipartei valimisprogrammides. Seega järeldub, et Rootsi Demokraatidel on õnnestunud mitmeid teisi Rootsi erakondi oma immigratsioonialase retoorikaga “nakatada”, aga samas on “nakatunud” erakonnad siiski säilitanud oma vaadetega kooskõlas oleva tooni ning ei ole Rootsi Demokraatide kohati äärmuslike seisukohtadega kaasa läinud.

Bakalaureusetöö teiseks teoreetiliseks aluseks oli sanitaarkordoni kontseptsioon (vt. alapeatükk 1.2). Aastatel 2010-2018 rakendati Rootsi Demokraatide suhtes sanitaarkordonit. Ükski parlamendierakond ei soovinud Rootsi Demokraatidega koostööd teha, aga mida populaarsemaks erakond valijate hulgas muutus, seda keerulisem oli nende suhtes sanitaarkordonit rakendada. Sanitaarkordoni rakendamise leevendamise murdepunktiks olid 2018. aasta valimised, mille järgselt tekkis reaalne oht, et koalitsioonikõnelustesse tuleb kaasata ka Rootsi Demokraadid. Kuigi koalitsiooni nendega 2018. aastal veel ei moodustatud, siis alates nendest valimistest kaasati Rootsi Demokraate järjest enam parlamendi tegemistesse ning nüüdseks on nendest saanud võimas poliitiline jõud, kelle suhtes sanitaarkordonit enam rakendada ei saa. Seda tõestab ka Kristlike Demokraatide, Mõõduka Koalitsioonipartei, Liberaalide ning Rootsi Demokraatide vahel tärganud koostöö, mis 2022. aastal realiseerus de facto poliitiliseks partnerluseks parlamendis. Seega järeldub, et kuigi Rootsi Demokraatide suhtes rakendatud sanitaarkordon oli esialgu efektiivne, siis eriti pikaajaline selle mõju erakonna järjest populaarsemaks muutumise tõttu siiski ei olnud. Praeguseks on Rootsi Demokraatidest saanud immigratsiooniteemade eestvedajad Rootsi parlamendis. Käesoleva bakalaureusetöö raames läbiviidud valimisprogrammide sisuanalüüs kuue immaigratsioonikategooria lõikes näitas selgelt, et Rootsi Demokraadid on suutnud olla eestvedajateks mitmetes analüüsitud immigratsioonikategooriates. Rootsi Demokraadid olid esimene erakond, kes julges immigratsiooni kuritegevusega seostama hakata, hiljem järgnesid neile mitmed teised erakonnad. Samuti piirikontrollide ning kogu immigratsioonialase seadusandluse karmistamisele on Rootsi Demokraadid aja jooksul järjepidevalt väga palju

tähelepanu pööranud, millega suunati ajapikku ka teisi erakondi immigratsiooni puudutavate seaduste karmistamist pooldama.

4.3 Analüüsitulemuste laiem tähendus Euroopa immigratsioonipoliitika kontekstis

Kuigi käesoleva bakalaureusetöö käigus läbiviidud analüüs keskendus peamiselt Rootsi immigratsioonipoliitikale, siis sellest hoolimata on võimalik saadud analüüsitulemusi võrrelda ka teiste Rootsi sarnase immigratsioonipoliitikaga Euroopa riikidega. Bakalaureusetöö käigus läbiviidud analüüsi põhjal järeldub, et Rootsi Demokraatide populaarsuse tõus ning järjepidev immigratsiooniteemade rõhutamine on aidanud kaasa immigratsiooniteemade osakaalu suurenemisele ka teiste Rootsi erakondade retoorikas. Selline areng kinnitab veelkord nakkusteooria keskset ideed, et populistlikel erakondadel on võime oma retoorika abil suunata riigi poliitilisi prioriteete ning mõjutada teiste erakondade retoorikat (Van Spanje, 2010). Sarnaselt Rootsi Demokraatidele on parempopulistlikud erakonnad ka teistes Euroopa riikides (nt Saksamaal, Austrias, Prantsusmaal ning Itaalias), suutnud immigratsiooniga seotud teemad peavoolupoliitikas aktuaalsemaks muuta ning suunanud ka teisi erakondi immigratsiooni skeptilisemalt suhtuma (Akkerman, de Lange & Rooduijn, 2016). Rootsi kontekstis käsitleti ka sanitaarkordoni rakendamise strateegiat ning selle piiratud mõju pikas perspektiivis. Juhtumeid, kus sanitaarkordoni rakendamine järjest keerulisemaks on muutunud leidub Euroopas veel (nt Prantsusmaal, Belgias, Itaalias ja Saksamaal). See omakorda tõestab, et see, mis Rootsi Demokraatidega Rootsis juhtus on laialdaselt levinud nähtus. Traditsioonilised erakonnad proovivad parempopulistlike erakondade ideede levikut takistada, aga aja jooksul muutuvad populistid rahva hulgas populaarseks. See omakorda muudab nende ideede leviku piiramise järjest keerulisemaks ning ebapraktilisemaks. Tihti lõpeb see sellega, et teised erakonnad hakkavad kaaluma nendega koostööd ning viimaks jõuavad parempopulistid siiski valitsuskoalitsioonidesse (Valentim, 2024).

Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida Rootsi Demokraatide rolli Rootsi immigratsioonipoliitika kujundamisel perioodil 2010–2022. Töö keskne uurimisküsimus oli “Milline on olnud Rootsi Demokraatide (Sverigedemokraterna) roll immigratsiooniteemade kujundamisel Rootsi poliitikas aastatel 2010–2022?”.

Töö teoreetiline raamistik tugines nakkusteoriale ja sanitaarkordoni kontseptsioonile. Nakkusteooria võimaldas selgitada, kuidas immigratsioonialased ideed Rootsi parlamendierakondade vahel levinud on. Antud töö kontekstis keskenduti just sellele, kas Rootsi Demokraatide immigratsioonipoliitilised ideed on levinud ka teiste erakondade retoorikasse. Sanitaarkordoni kontseptsioon võimaldas analüüsida mil määral on teised parlamendierakonnad aastate jooksul Rootsi Demokraatide mõju piirata üritanud.

Bakalaureusetöö empiirilise analüüsi käigus analüüsiti kaheksa Rootsi parlamendierakonna immigratsioonialast retoorikat viimase nelja valimistsükli (2010, 2014, 2018, 2022) valimisprogrammides. Töö käigus läbiviidud kvalitatiivse sisuanalüüs käigus jagati erakondade immigratsioonialane retoorika kuude kategooriasse: üldine immigratsioonikäsitlus, integratsioon ja assimilatsioon, institutsionaalne käsitlus, kultuurilised ja sotsiaalsed mõjud, majanduslikud aspektid ning kuritegevus ja julgeolek.

Analüüsi põhjal järeldus, et Rootsi Demokraadid on ainus erakond, kelle valimisprogrammides on immigratsiooniteemad järjepidevalt kesksel kohal olnud. Selgus, et alates 2014. aastast hakkas immigratsiooniteemade osakaal märgatavalt tõusma ka mitmete teiste erakondade (kõige rohkem Mõõduka Koalitsioonipartei ja Kristlike Demokraatide) valimisprogrammides. Mainitud kaks erakonda hakkasid aja möödudes Rootsi Demokraatidega järjest rohkem koostööd tegema, seega järeldub, et Rootsi Demokraadid suutsid neid oma immigratsiooniteemalise retoorikaga mingil määral “nakatada”.

Ülejäänud erakondade puhul oli erinevates kategooriates märgata hüppelist kasvu üksikutes valimistsüklites (peamiselt aastal 2018), kuid seejärel tõmbuti taas tagasi, mille põhjal järeldub, et hüppeline tõus oli pelgalt ajutine strateegiline samm, mitte Rootsi Demokraatide mõju.

Bakalaureusetöö raames läbiviidud analüüsi põhjal järeldub, et Rootsi Demokraatidel on immigratsiooniteemalise retoorika kujundamisel Rootsi poliitikas olnud kanda oluline roll. Erakonna järjepidev immigratsiooniteemade rõhutamine aitas tuua teema Rootsi poliitilise debati keskmesse ning sundis seeläbi ka teisi erakondi immigratsiooniteemadele rohkem tähelepanu pöörama.

Kasutatud allikad

1. Schierup, Carl-Ulrik & Ålund, Aleksandra. (2011). *"The End of Swedish Exceptionalism? Citizenship, Neoliberalism, and the Politics of Exclusion"*. Race & Class. 53(1), p. 45-46.
2. Yaseen, Mehreen; Ghayoor, Sadaf; Sohail Hassan; Jabeen, Fariha & Musaiab, Shakir. (2025). *"The Political Dynamics of Refugee Migration in Europe: Analyzing the Impact of Nationalism, EU Solidarity, and the Dublin Regulation Post-2015 Migrant Crisis"*. The Critical Review of Social Sciences Studies. p. 486-487.
3. Kenes, Bulent. (2020). *"The Sweden Democrats: Killer of Swedish Exceptionalism"*. ECPS Party Profiles. European Center for Populism Studies (ECPS). p. 3-4.
4. Rydgren, Jens & van der Meiden, Sara. (2019). *"The radical right and the end of Swedish exceptionalism"*. Eur Polit Sci 18, p. 442-448.
5. Tomson, Danielle Lee. (2020). *"The Rise of Sweden Democrats: Islam, Populism and the End of Swedish Exceptionalism"*. Brookings.
6. Van Spanje, Joost. (2010). *"Contagious Parties: Anti-Immigration Parties and Their Impact on Other Parties' Immigration Stances in Contemporary Western Europe"*. Party Politics. 16(5), p. 563-565.
7. Bogaards, Matthijs. (2020). *"Militant Consociational Democracy: The Political Exclusion of the Extreme Right in Belgium"*. Palgrave Macmillan. p. 6-8.
8. Van Spanje, Joost & de Graaf, Nan Dirk. (2018). *"How established parties reduce other parties' electoral support: the strategy of parroting the pariah"*. West European Politics. p. 2-8.
9. Bale, Tim; Green-Pedersen, Christoffer; Krouwel, André; Luther, Kurt Richard & Sitter, Nick. (2009). *"If you can't beat them, join them? Explaining Social Democratic Responses to the Challenge from the Populist Radical Right in Western Europe"*. Political Studies, 58(3), p. 410-426.
10. Green-Pedersen, Christoffer & Mortensen, Peter Bjerre. (2010). *"Who sets the agenda and who responds to it in the Danish parliament? A new model of issue competition and agenda-setting"*. European Journal of Political Research, 49(2), p. 260–264.
11. Bale, Tim. (2003). *"Cinderella and Her Ugly Sisters: The Mainstream and Extreme Right in Europe's Bipolarising Party Systems"*. West European Politics. 26(3), p. 75–80.

12. Akkerman, Tiitske; de Lange, Sarah & Rooduijn, Matthijs. (2016). *“Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe. Into the mainstream?”*. Routledge. p. 183-186.
13. Heinisch, Reinhard & Hauser, Kristina. (2016). *“The Mainstreaming of the Austrian Freedom Party”*. In *Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe. Into the Mainstream? (Extremism and Democracy)*. Taylor & Francis. p. 77-78.
14. Rydgren, Jens & van der Meiden, Sara. (2019). *“The radical right and the end of Swedish exceptionalism”*. *European Political Science*, p. 439 & 452.
15. Bogaards, Matthijs. (2020). *“Militant Consociational Democracy: The Political Exclusion of the Extreme Right in Belgium”*. Palgrave Macmillan. p. 6-8.
16. Damen, Sofie. (2001). *“Strategieën Tegen Extreem-Rechts: Het Cordon Sanitaire Onder de Loep”*. *Tijdschrift voor Sociologie* 22(1), p. 92-93.
17. Valentim, Vincente. (2024). *“The Normalization of the Radical Right”*. Oxford University Press. p. 55-60.
18. The Brussels Times. (2024). *“‘Cordon sanitaire’ broken for the first time, Vlaams Belang in power in Ranst”*.
19. Davies, Peter. (1999). *“The National Front in France: Ideology, Discourse, and Power”*. London: Routledge.
20. Aylott, Nicholas & Bolin, Niklas. (2015). *“Polarising Pluralism: The Swedish Parliamentary Election of 2014”*. *West European Politics*, p. 730–740.
21. Orange, Richard (2018). *“Centre-right Alliance takes power in Skåne”* The Local Europe.
22. Hamidi-Nia, Gilda. (2019). *“KD-ledaren öppnar för SD-samarbete”*. Sveriges Television (SVT) Nyheter.
23. Wax, Eddie. (2018). *“Swedish center-right leader seeks minority coalition”*. Politico.
24. Aylott, Nicholas & Bolin, Niklas. (2022). *“Managing a minority: The Swedish Social Democrats in power 2014–2022”*. *Scandinavian Political Studies*, 45(3), p. 198-200.
25. Hällsten, Amanda; Ruderstam, Jacob & Westling, Fanny (2022). *“Här är överenskommelserna i nya Tidöavtalet”*. Aftonbladet.
26. Daur, Valentin. (2024). *“Legitimize or Delegitimize? Mainstream Party Strategy toward (Former) Pariah Parties and How Voters Respond”*. *American Political Science Review*. p. 1-16.
27. Ekström, Hugo; Krzyżanowski, Michał & Johnson, David. (2023). *“Saying ‘Criminality’, meaning ‘immigration’? Proxy discourses and public implicatures in*

- the normalisation of the politics of exclusion*". *Critical Discourse Studies*, 22(2), p. 183-190.
28. Ceron, Tanise; Nikolaev, Dmitry, & Padó, Sebastian. (2023). "*Additive manifesto decomposition: A policy domain aware method for understanding party positioning*". University of Stuttgart, p. 2-3.
  29. Mayring, Philipp. (2000). "*Qualitative Content Analysis*". *Forum: Qualitative Social Research*, p. 2-10.
  30. Elo, Satu & Kyngäs, Helvi. (2008). "*The qualitative content analysis process*". *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), p. 111–112.
  31. Wodak, Ruth. (2015). "*The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean*". London: SAGE, p. 3-6
  32. Schreier, Margrit. (2012). "*Qualitative Content Analysis in Practice*". London: SAGE Publications, chapter 9, p. 201-229.
  33. Ekman, Mattias & Krzyżanowski, Michał. (2021). "*A populist turn? News editorials and the recent discursive shift on immigration in Sweden*". *Nordicom Review*, 42(S1), p 67–69.
  34. Barregren, Arvid. (2022). "*The Swedish Moderate Party – Not So Openly Hearted Anymore?*". University of Gothenburg, p. 5.
  35. Migratsionsverket (Rootsi migratsiooniameti) ametlik veebilehekülg. <https://www.migrationsverket.se/om-migrationsverket/statistik/asyl.html>.
  36. Skodo, Amir. (2018). *Sweden: By Turns Welcoming and Restrictive in its Immigration Policy*. Migration Policy Institute.
  37. Demker, Marie & Odmalm, Pontus. (2021). "*From governmental success to governmental breakdown: how a new dimension of conflict tore apart the politics of migration of the Swedish centre-right*". *Journal of Ethnic and Migration Studies*, p. 17.
  38. Krzyżanowski, Michał & Ekström, Hugo. (2024). "*No longer the haven of tolerance*"? The press and discursive shifts on immigration in Sweden 2010–2022. *Social Semiotics*, p. 5-11.
  39. Swedish National Data Service. (2010–2022). *Rootsi erakondade valimisprogrammide*. Swedish National Data Service ametlik veebilehekülg: https://snd.se/sv/vivill?search=&year_min=1994&year_max=2022.
  40. Hägerbäck, Felicia & Norocel, OV Cristian. (2024). "*Migration and Welfare: Differential Grievabilities in the Swedish Right-Wing Continuum*". *Nordic Journal of Migration Research*, p. 2-14.

Lisad

Lisa 1

Üldise immigratsioonikäsitluse kategooria

Sõna valimisprogrammi originaaltekstis	Tõlge
Invandring	Immigratsioon
Invandrare	Sisserändajad
Asyl	Varjupaik
Asylrätten	Varjupaigaõigus
Migration	Migratsioon
Kvotflyktingar	Kvoodipagulased
Asylinvandring	Varjupaigasisseränne
Flyktingar	Pagulased
Klimatflyktingar	Kliimapõgenikud
Illegala migranter	Illegaalsed migrandid
Papperslösa	Dokumentideta sisserändajad
Ensamkommande barn	Saatjata alaealised lapsed

Lisa 2

Integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria

Sõna valimisprogrammi originaaltekstis	Tõlge
Integration	Integratsioon
Assimilering	Assimileerumine
Integrationspolitik	Integratsioonipoliitika
Integrationsåtgärder	Integratsioonimeetmed
Utanförskap	Tõrjutus

Segregation	Segregatsioon
Diskriminering	Diskrimineerimine
Snabbare integration	Kiirem integratsioon
Matchning	Sobitamine (töö ja ühiskondlik integratsioon)

Lisa 3

Institutsionaalse käsitluse kategooria

Sõna valimisprogrammi originaaltekstis	Tõlge
Upphållstillstånd	Elamisluba
Migrationsverket	Migratsiooniamet
Utlänningslagstiftningen	Välismaalaste seadusandlus
Medborgarskap	Kodakondsus
EBO-lagen	Seadus, mis võimaldab varjupaigataotlejatel valida elukohta
Asylprocessen	Asüülitaotluste protsess
Lagliga vägar för migration	Seaduslikud viisid migratsiooniks
Rättssäker prövning	Õiguslikult korrektne menetlus
Arbetsstillstånd	Tööluba

Lisa 4

Kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria

Sõna valimisprogrammi originaaltekstis	Tõlge
Parallelsamhälle	Paralleelühiskond
Hederskultur / hedersförtryck	Auvägivalla rõhumine
Mångkultur	Mitmekultuurilisus
Främlingsfientlighet	Võõravaha

Utländsk bakgrund	Välismaine päritolu
Islamistisk radikaliserings	Islamistlik radikaliseerumine
Heltäckande slöjor	Kogu nägu katvad loorid

Lisa 5

Majanduslike aspektide kategooria

Sõna valimisprogrammi originaaltekstis	Tõlge
Arbetskraftsinvandring	Tööalane immigratsioon
Självförsörjning	Majanduslik iseseisvus
Försörjningskrav	Ülalpidamise nõue
Etableringsjobb	Sisseelamistöökohad
Bidragsberoende	Toetustest sõltumine
Instegsjobben	Sisseelamistöökohad
Etableringsersättning	Sisseelamistoetus
Etableringslån	Sisseelamislaen

Lisa 6

Kuritegevuse ja julgeoleku kategooria

Sõna valimisprogrammi originaaltekstis	Tõlge
Kriminalitet	Kuritegevus
Gängkriminalitet	Jõugukuritegevus
Kriminella klaner	Kriminaalsed klannid
Terrorism	Terrorism
Skuggsamhället	Varimajandus, paralleelühiskond
Människosmuggling	Inimkaubandus/ inimsmugeldamine
Gränskontroller	Piirikontrollid
Förvarsplatser	Kinnipidamiskohad

Lisa 7

Antud tabelit illustreerib Joonis 1.

	Sverige- demokraterna	Social- demokraterna	Moderaterna	Vänster- partiet	Center- partiet	Krist- demokraterna	Liberalerna	Miljö- partiet
Aasta	2022	2022	2022	2022	2022	2022	2022	2022
Kogu valimisprogrammi sõnade arv	21 160	4 556	11 276	7 834	8 566	1 666	7 376	3 681
Lauseid, milles esineb vähemalt üks immigratsiooniga seotud märksõna	59	8	22	15	13	5	13	13
Immigratsiooniga seotud märksõnade arv	2 074	135	1 036	279	212	133	190	197
Mitu % valimisprogrammist moodustab immigratsiooniteema?	9,80%	2,96%	9,19%	3,56%	2,47%	7,98%	2,58%	5,35%
Aasta	2018	2018	2018	2018	2018	2018	2018	2018
Kogu valimisprogrammi sõnade arv	13 450	4 741	12 609	8 849	11 798	1 766	7 217	7 359
Lauseid, milles esineb vähemalt üks immigratsiooniga seotud märksõna	34	12	39	25	34	7	16	23
Immigratsiooniga seotud märksõnade arv	1 509	319	575	457	706	99	203	418
Mitu % valimisprogrammist moodustab immigratsiooniteema?	11,22%	6,73%	4,56%	5,16%	5,98%	5,61%	2,81%	5,68%
Aasta	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014	2014
Kogu valimisprogrammi sõnade arv	5 467	6 588	25 451	5 127	5 582	6 198	5 148	6 425
Lauseid, milles esineb vähemalt üks immigratsiooniga seotud märksõna	11	4	33	10	7	5	13	15
Immigratsiooniga seotud märksõnade arv	385	50	595	181	123	112	159	225

Mitu % valimisprogrammist moodustab immigratsiooniteema?	7,04%	0,76%	2,34%	3,53%	2,2%	1,81%	3,09%	3,5%
Aasta	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010
Kogu valimisprogrammi sõnade arv	1 874	2 561	16 948	2 559	7 104	3 360	9 875	2 429
Lauseid, milles esineb vähemalt üks immigratsiooniga seotud märksõna	9	2	21	1	5	11	33	5
Immigratsiooniga seotud märksõnade arv	103	24	404	15	82	165	498	64
Mitu % valimisprogrammist moodustab immigratsiooniteema?	5,50%	0,94%	2,38%	0,59%	1,15%	4,91%	5,04%	2,63%

Lisa 8

Sverigedemokraterna

Antud tabelit illustreerib Joonis 2.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Mitu % valimisprogrammist moodustab immigratsiooniteema?	9,80%	11,22%	7,04%	5,50%
Mitu % valimisprogrammist moodustab üldise immigratsioonikäsitluse kategooria?	2,70%	4,36%	4,77%	3,52%
Mitu % valimisprogrammist moodustab integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria?	3,38%	1,68%	0,82%	0,53%
Mitu % valimisprogrammist moodustab institutsionaalse käsitluse kategooria?	1,99%	4,98%	2,85%	0,48%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria?	0,69%	0%	0%	0,59%
Mitu % valimisprogrammist moodustab majanduslike aspektide kategooria?	1,48%	1,82%	0%	0,91%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kuritegevuse ja julgeoleku kategooria?	3,19%	3,70%	0,51%	0%

Lisa 9

Socialdemokraterna

Antud tabelit illustreerib Joonis 3.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Mitu % valimisprogrammist moodustab immigratsiooniteema?	2,96%	6,73%	0,76%	0,94%
Mitu % valimisprogrammist moodustab üldise immigratsioonikäsitluse kategooria?	0,5%	2,53%	0%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria?	0,22%	0,72%	0,21%	0,94%
Mitu % valimisprogrammist moodustab institutsionaalse käsitluse kategooria?	0,22%	0%	0,2%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria?	0%	0%	0%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab majanduslike aspektide kategooria?	0,2%	0,89%	0%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kuritegevuse ja julgeoleku kategooria?	1,82%	3,04%	0,35%	0%

Lisa 10

Moderaterna

Antud tabelit illustreerib Joonis 4.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Mitu % valimisprogrammist moodustab immigratsiooniteema?	9,19%	4,56%	2,34%	2,38%
Mitu % valimisprogrammist moodustab üldise immigratsioonikäsitluse kategooria?	0,37%	1,27%	0,3%	0,06%
Mitu % valimisprogrammist moodustab integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria?	0,96%	1,84%	0,94%	1,63%

Mitu % valimisprogrammist moodustab institutsionaalse käsitluse kategooria?	3,77%	0,75%	0,52%	0,23%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria?	0,45%	0,09%	0,11%	0,07%
Mitu % valimisprogrammist moodustab majanduslike aspektide kategooria?	0,32%	0,33%	0,24%	0,47%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kuritegevuse ja julgeoleku kategooria?	3,77%	0,51%	0,4%	0%

Lisa 11

Vänsterpartiet

Antud tabelit illustreerib Joonis 5.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Mitu % valimisprogrammist moodustab immigratsiooniteema?	3,56%	5,16%	3,53%	0,59%
Mitu % valimisprogrammist moodustab üldise immigratsioonikäsitluse kategooria?	1,1%	2,59%	0,27%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria?	0,83%	0,47%	2,22%	0,59%
Mitu % valimisprogrammist moodustab institutsionaalse käsitluse kategooria?	0,66%	0,85%	1,03%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria?	0,79%	0,14%	0%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab majanduslike aspektide kategooria?	0%	0%	0%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kuritegevuse ja julgeoleku kategooria?	0,42%	1,12%	0%	0%

Lisa 12

Centerpartiet

Antud tabelit illustreerib Joonis 6.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Mitu % valimisprogrammist moodustab immigratsiooniteema?	2,47%	5,98%	2,2%	1,15%
Mitu % valimisprogrammist moodustab üldise immigratsioonikäsitluse kategooria?	0,23%	1,58%	0,23%	0,61%
Mitu % valimisprogrammist moodustab integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria?	1,26%	2,25%	1,24%	0,55%
Mitu % valimisprogrammist moodustab institutsionaalse käsitluse kategooria?	0,3%	0,88%	0%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria?	0,9%	0,4%	0%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab majanduslike aspektide kategooria?	0,15%	0,19%	0,97%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kuritegevuse ja julgeoleku kategooria?	0%	0,88%	0%	0%

Lisa 13

Kristdemokraterna

Antud tabelit illustreerib Joonis 7.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Mitu % valimisprogrammist moodustab immigratsiooniteema?	7,98%	5,61%	1,81%	4,91%
Mitu % valimisprogrammist moodustab üldise immigratsioonikäsitluse kategooria?	3,96%	0,68%	0,24%	3,63%
Mitu % valimisprogrammist moodustab integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria?	4,62%	3,4%	0,9%	0,39%

Mitu % valimisprogrammist moodustab institutsionaalse käsitluse kategooria?	0%	1,42%	0%	1,52%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria?	0%	0,79%	0%	0,3%
Mitu % valimisprogrammist moodustab majanduslike aspektide kategooria?	0,9%	0%	0,29%	0,45%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kuritegevuse ja julgeoleku kategooria?	2,46%	0%	0,37%	0%

Lisa 14

Liberalerna

Antud tabelit illustreerib Joonis 8.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Mitu % valimisprogrammist moodustab immigratsiooniteema?	2,58%	2,81%	3,09%	5,04%
Mitu % valimisprogrammist moodustab üldise immigratsioonikäsitluse kategooria?	0,2%	0,11%	1,38%	1,34%
Mitu % valimisprogrammist moodustab integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria?	1,03%	1,75%	0,93%	2,60%
Mitu % valimisprogrammist moodustab institutsionaalse käsitluse kategooria?	0,22%	0,35%	0,45%	0,29%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria?	0%	0,17%	0,41%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab majanduslike aspektide kategooria?	0,07%	0,35%	0,33%	0,96%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kuritegevuse ja julgeoleku kategooria?	1,3%	0,1%	0%	0,23%

Lisa 15

Miljöpartiet

Antud tabelit illustreerib Joonis 9.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Mitu % valimisprogrammist moodustab immigratsiooniteema?	5,35%	5,68%	3,5%	2,63%
Mitu % valimisprogrammist moodustab üldise immigratsioonikäsitluse kategooria?	1,36%	2,45%	1,15%	1,69%
Mitu % valimisprogrammist moodustab integratsiooni ja assimilatsiooni kategooria?	2,31%	0,88%	0,26%	0,95%
Mitu % valimisprogrammist moodustab institutsionaalse käsitluse kategooria?	1,06%	1,43%	1,07%	0,66%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kultuuriliste ja sotsiaalsete mõjude kategooria?	0%	0,14%	0%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab majanduslike aspektide kategooria?	0,6%	0,29%	0,79%	0%
Mitu % valimisprogrammist moodustab kuritegevuse ja julgeoleku kategooria?	0,38%	0,9%	0,22%	0%

Lisa 16

Üldine immigratsioonikäsitlus

Antud tabelit illustreerib Joonis 10.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Sverigedemokraterna	2,70%	4,36%	4,77%	3,52%
Socialdemokraterna	0,5%	2,53%	0%	0%
Moderaterna	0,37%	1,27%	0,3%	0,06%
Vänsterpartiet	1,1%	2,59%	0,27%	0%
Centerpartiet	0,23%	1,58%	0,23%	0,61%
Kristdemokraterna	3,96%	0,68%	0,24%	3,63%

Liberalerna	0,2%	0,11%	1,38%	1,34%
Miljöpartiet	1,36%	2,45%	1,15%	1,69%

Lisa 17

Integratsioon ja assimilatsioon

Antud tabelit illustreerib Joonis 11.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Sverigedemokraterna	3,38%	1,68%	0,82%	0,53%
Socialdemokraterna	0,22%	0,72%	0,21%	0,94%
Moderaterna	0,96%	1,84%	0,94%	1,63%
Vänsterpartiet	0,83%	0,47%	2,22%	0,59%
Centerpartiet	1,26%	2,25%	1,24%	0,55%
Kristdemokraterna	4,62%	3,4%	0,9%	0,39%
Liberalerna	1,03%	1,75%	0,93%	2,60%
Miljöpartiet	2,31%	0,88%	0,26%	0,95%

Lisa 18

Institutsionaalne käsitlus

Antud tabelit illustreerib Joonis 12.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Sverigedemokraterna	1,99%	4,98%	2,85%	0,48%
Socialdemokraterna	0,22%	0%	0,2%	0%
Moderaterna	3,77%	0,75%	0,52%	0,23%
Vänsterpartiet	0,66%	0,85%	1,03%	0%
Centerpartiet	0,3%	0,88%	0%	0%
Kristdemokraterna	0%	1,42%	0%	1,52%
Liberalerna	0,22%	0,35%	0,45%	0,29%
Miljöpartiet	1,06%	1,43%	1,07%	0,66%

Lisa 19

Kultuurilised ja sotsiaalsed mõjud

Antud tabelit illustreerib Joonis 13.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Sverigedemokraterna	0,69%	0%	0%	0,59%
Socialdemokraterna	0%	0%	0%	0%
Moderaterna	0,45%	0,09%	0,11%	0,07%
Vänsterpartiet	0,79%	0,14%	0%	0%
Centerpartiet	0,9%	0,4%	0%	0%
Kristdemokraterna	0%	0,79%	0%	0,3%
Liberalerna	0%	0,17%	0,41%	0%
Miljöpartiet	0%	0,14%	0%	0%

Lisa 20

Majanduslikud aspektid

Antud tabelit illustreerib Joonis 14.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Sverigedemokraterna	1,48%	1,82%	0%	0,91%
Socialdemokraterna	0,2%	0,89%	0%	0%
Moderaterna	0,32%	0,33%	0,24%	0,47%
Vänsterpartiet	0%	0%	0%	0%
Centerpartiet	0,15%	0,19%	0,97%	0%
Kristdemokraterna	0,9%	0%	0,29%	0,45%
Liberalerna	0,07%	0,35%	0,33%	0,96%
Miljöpartiet	0,6%	0,29%	0,79%	0%

Lisa 21

Kuritegevus ja julgeolek

Antud tabelit illustreerib Joonis 15.

Aasta	2022	2018	2014	2010
Sverigedemokraterna	3,19%	3,70%	0,51%	0%
Socialdemokraterna	1,82%	3,04%	0,35%	0%
Moderaterna	3,77%	0,51%	0,4%	0%
Vänsterpartiet	0,42%	1,12%	0%	0%
Centerpartiet	0%	0,88%	0%	0%
Kristdemokraterna	2,46%	0%	0,37%	0%
Liberalerna	1,3%	0,1%	0%	0,23%
Miljöpartiet	0,38%	0,9%	0,22%	0%

Lihtlitsents

Mina, Karoly Kasuk, (isikukood: 60301240833) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose “Rootsi Demokraatide roll Rootsi immigratsioonipoliitika kujundamisel aastatel 2010-2022” (*“The role of Sweden Democrats in shaping Swedish immigration policy during years 2010-2022”*), mille juhendaja on Martin Mölder,

- Reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace’is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace’i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
- kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.